

TERRITORI I MEMORIA

MINISTERIO
DE POLÍTICA TERRITORIAL
Y MEMORIA DEMOCRÁTICA

Publicat per:

N. 1 Desembre 2025

Junta Editorial: Presidenta: Berta Pérez Hernández (Subsecretària). Vicepresidenta: María González Fernández (Secretària General Tècnica). Membres: María del Carmen García (Directora de l'Oficina de la Secretària General). María del Carmen García (Directora de l'Oficina de la Secretària General). María del Carmen García (Directora de l'Oficina de la Secretària General). María del Carmen García (Directora de l'Oficina de la Secretària General).

Consell Editorial: Presidenta: Berta Pérez Hernández (Sotssecretària). Vicepresidenta: María González Fernández (Secretària General Tècnica).

Membres: Roberto Manuel García Guillén (director de l'Oficina del ministre), Sonia Rodrigo Ibáñez (directora de l'Oficina de la Secretaria d'Estat de Política Territorial), Alfonso Berlanga Reyes (director de l'Oficina de la Secretaria d'Estat de Memòria Democràtica), Alba Velázquez Poza (Cap de l'Oficina Tècnica del Sotssecretari), Inmaculada Algarra Solís (Directora de l'Oficina Tècnica de la Secretaria General per a la Coordinació Territorial), Jazael Ascanio Santana (Director de Comunicacions de l'Oficina del Ministre), Álvaro Martín Hernández (Oficina del Ministre), Ricardo Valentín Pérez González (Oficina del Ministre), Cira Morote Medina (Oficina del Ministre), Luis Alejandro Beltri Baudet (Oficina del Ministre),

Secretari: Mª Belén España Martí (Subdirectora de Recursos, Publicacions i Documentació)

Fotografies i il·lustracions:

Arxiu del Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica

Arxiu Editorial MIC

Agència EFE

Perplejo Studio

Juan Baraja

Cipriano Pastrana

Universitat del País Basc (EHU/UPV)

Fotografia de portada: Sergio García i Lola Moral

Producció editorial: MIC Publishing

NIPO: 127-25-043-7

Imprès en paper 100 % ecològic.

La reproducció total o parcial d'aquesta publicació està prohibida sense el permís exprés de l'editorial.

L'ARREL COMUNA DE LA MEMÒRIA I EL TERRITORI: COHESIÓ, JUSTÍCIA I DIGNITAT

envolguts lectors:

El llançament d'una nova publicació és un esdeveniment alegre i emocionant. I encara més en aquests temps, quan la premsa, la urgència i les notícies d'un sol ús semblen haver relegat l'anàlisi i la reflexió a un segon pla.

És per això que és un gran plaer poder-vos oferir i donar-vos la benvinguda a aquesta revista, 'Territori i Memòria', que mostrarà de manera atractiva la feina que fem al Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica, però amb la profunditat que requereixen una informació precisa i el servei al públic.

Posarem per escrit el reflex d'un país que avança, es reconstrueix, dialoga i recorda. Perquè creiem que la política territorial i la memòria democràtica comparteixen una arrel comuna: totes dues busquen la cohesió, la justícia i la dignitat. I totes dues es construeixen dia a dia, pas a pas, als nostres pobles i ciutats.

Durant aquests dos anys de la legislatura, un dels esforços més visibles del nostre ministeri ha estat donar suport a les comunitats i els municipis que van patir els efectes de desastres naturals. Em refereixo al volcà de La Palma i a la DANA, les terribles conseqüències de la qual encara ens fan fondre el cor.

En ambdós casos, el nostre compromís ha estat garantir que l'ajuda i les mesures arribin a la població afectada. Hem posat les persones en primer lloc en tot moment. Hem estat a la primera línia i continuarem sent-hi. Que la

“Som partidaris de l'acord, de la recerca d'allò que ens uneix”

reconstrucció sigui justa, sostenible i humana, sobretot, humana. No ens podem imaginar el dolor de perdre éssers estimats o que t'arranquin els records i tot el que has construït. Per això, el nostre compromís amb totes les víctimes és ferm.

Una altra tasca que aquest Ministeri persegueix amb tanta determinació i convicció és la implementació de mesures de cohesió territorial i el reforçament del nostre Estat d'Autonomies.

Estem a favor de l'acord, de buscar allò que ens uneix, allò que ens fa país. En els darrers anys hem reduït significativament els litigis amb les comunitats autònomes, hem completat un gran nombre de transferències i hem convocat més conferències de presidents que en cap altre període anterior.

Sempre estem disposats a asseure'ns per trobar solucions als problemes que afecten els nostres conciutadans. No ens trobareu implicats en la discòrdia ni la deslleialtat institucional; ens trobareu en el camí de la col·laboració i la cooperació interadministrativa, perquè creiem que una autonomia més gran no significa menys govern, sinó tot el contrari: és la manera adequada d'oferir els millors serveis a la ciutadania.

“La llibertat és fràgil si no es cuida i protegeix”

Una altra àrea en què hem treballat incansablement és trobar una solució justa i estructural a la situació dels menors migrants no acompanyats, amb l'esmena de l'article 35 de la Llei d'Immigració (Llei Orgànica sobre els drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social). Aquesta mesura sense precedents, aprovada pel Congrés, posa fi a dècades de demandes dels territoris fronterers per compartir la responsabilitat de proporcionar a aquests nens i adolescents una resposta humanitària d'acord amb el dret internacional.

En tot moment, aquest Govern s'ha guiat per la defensa dels drets dels infants. L'objectiu és permetre que aquests nens i nenes continuïn el seu camí per assolir l'objectiu que els va fer arribar-ho tot a l'oceà: obtenir els mitjans necessaris per millorar les seves vides i les de les seves famílies.

I què podem dir de l'àrea de Memòria Democràtica, especialment aquest any, en què celebrem els '50 anys de Llibertat' amb un ampli programa d'actes que continuarà més enllà del 2025.

Des que vaig ser alcalde d'Arucas, hem estat buscant finançament per obrir els exhumar i identificar.

Una de les recompenses més grans d'aquesta etapa ha estat poder-me adreçar als descendents de persones que havien estat a l'altra banda del telèfon, i de vegades a aquesta banda, és impossible no commoure's amb la sensació d'haver contribuït a tancar una ferida que mai no s'hauria d'haver obert. anomenats pous de l'oblit i així fer justícia a les víctimes, fins ara, que tinc l'honor de ser ministre de la Memòria Democràtica, no he fet res més que reafirmar la meva convicció que tenim el deure ferm d'honorar els principis de veritat, justícia, reparació i garanties de no repetició.

Sabem, perquè s'ha estudiat, que quan vam començar les exhumacions, hi havia uns 20.000 cossos que es podien localitzar. En aquest moment, s'han recuperat uns 9.000, gairebé el 50 %.

“Que aquestes pàgines siguin un testimoni del nostre compromís per millorar la vida de les persones”

Veure mans de veterans abraçant amb amor i delicadesa una petita caixa que conté les restes d'un avi, d'un pare i d'un oncle, després d'anys i anys de recerca, és una imatge que no es pot esborrar, una imatge que ens anima a continuar fins que no quedi ni un sol cos en una tomba, en una cuneta o en un pou.

Tenim el mandat de fer-ho per la Llei de Memòria Democràtica, i és un acte de decència.

En aquesta ruta, també volem destacar la importància d'aquests espais, dins i fora de

les nostres fronteres, que, en la imaginació col·lectiva, són un símbol —sovint fosc— de la guerra i la repressió provocades per la dictadura.

D'aquí les declaracions dels Llocs de Memòria. El nostre objectiu és que els joves coneguin el què va passar, sense artificis, sense proselitisme. Que siguin conscients que, en aquests espais, milers de persones van ser assassinades, empresonades o torturades assassinats i els cossos dels quals hem pogut defensar el règim elegit a les urnes.

Perquè la llibertat és fràgil si no es cuida i es protegeix.

I si el reconeixement d'aquests Llocs de Memòria és important, també ho és la seva reinterpretació, com en el cas de la Valle de Cuelgamuros, abans Valle de los Caídos; aquella necròpoli megalòmana que ens mostra la crueltat d'un règim totalitari que no només va robar la vida de tantes víctimes, sinó que també els va robar la mort.

És per això que aquest Govern ha llançat un concurs internacional d'idees, que ja té guanyador, per convertir aquest enclavament en un centre d'interpretació, amb un enfocament museístic basat en certes i fets, per molt incòmodes que puguin ser per a aquells que neguen la història.

Aquesta revista que tenen a les mans, estimat lectoro lectora, conté tota aquesta feina de manera transparent. Volem que les seves pàgines siguin un testimoni del nostre compromís per millorar la vida de les persones i desterrar l'oblit. És la millor manera de construir un futur.

Benvinguts a 'Territori i Memòria'.

Ángel Víctor Torres Pérez
Ministre de Política Territorial i
Memòria Democràtica

5

**SALUTACIONS
INSTITUCIONALS**

- L'arrel comuna de la memòria
i el territori: cohesió,
justícia i dignitat 5
- Un ministeri per al diàleg
i els valors democràtics 9

24

**POLÍTiques SOCIALS
I GESTIÓ DE LA
MIGRACIÓ**

- Un canvi històric per a la
protecció dels infants migrants 24

56

**ÒRGANS, LLENGÜES
I COOPERACIÓ
INSTITUCIONAL**

- CICAPE:
accions clau i progrés
en coordinació territorial 56
- Consell de Llengües Oficials 58
- XXX Jornades AERTE 60

10

**RECONSTRUCCIÓ
I PROTECCIÓ DEL
TERRITORI**

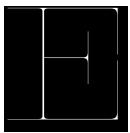
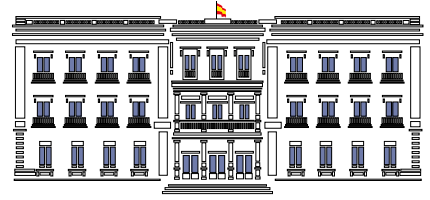
- Avaluació de l'ajuda
a l'illa de La Palm 10
- La resposta del
Govern a la Dana 14
- Recuperació de
l'InfoDANA Viewer 17
- Homenatge a les víctimes
de la DANA 18
- Diàleg i acord amb
les comunitats autònomes,
prioritats del Minister 20
- L'administració a prop teu 22

28

**MEMÒRIA DEMOCRÀTICA
I EXILIATS**

- Tres anys de la
Llei de Memòria Democràtica 28
- Reinterpretació de la
Valle de Cuelgamuros 32
- La Llei de Memòria Democràtica
recupera les restes de
9.000 persones i lliura
1.614 declaracions de
reconeixement a les víctimes 34
- Homenatge a Azaña
a Montauban 38
- Sachsenhausen i Mauthausen:
dos llocs essencials per
a comprendre la
memòria del segle XX 40
- Viatge a l'Argentina i a Xile
per promoure el reconeixement
de la nacionalitat per
adescendents d'exiliats 42
- Comissionat
"Espanya en llibertat. 50 anys".
Una conversa sobre
la nostra democràcia 44
- La democràcia és el teu poder 48
- Ruta cap a l'exili 50
- Llocs de Memòria:
el mapa de la memòria
democràtica d'Espanya 52

UN MINISTERI PER AL DIÀLEG I ELS VALORS DEMOCRÀTICS

El Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica integra dos eixos fonamentals elements de la nostra convivència: cohesió territorial i memòria democràtica. Creat pel Reial Decret 829/2023, de 20 de novembre, que reordena els departaments ministerials, aquest Departament és el responsable de coordinar les relacions entre l'Estat, les comunitats autònomes i les autoritats locals, així com de preservar i difondre els valors que ens han permès avançar cap a una societat lliure i pluralista.

Per complir aquesta missió, el ministre, Àngel Víctor Torres, compta amb un equip especialitzat en cadascuna de les àrees del departament: la Secretaria d'Estat d'Ordenació Territorial, encapçalada per Arcadi España; la Secretaria d'Estat de Memòria Democràtica, liderada per Fernando Martínez; i la Subsecretaria del Ministeri, coordinada per Berta Pérez.

La Secretaria d'Estat d'Ordenació Territorial supervisa la cooperació amb les comunitats autònomes i les entitats locals, així com les competències de l'organització territorial de l'Estat, i també garanteix el funcionament de les Delegacions i Subdelegacions del Govern. Per dur a terme aquestes funcions,

disposa de la Secretaria General per a la Coordinació Territorial, que supervisa tres òrgans de govern: la Direcció General de Cooperació Autònoma i Local, la Direcció General d'Afers Jurídics Autònoms i Locals i la Direcció General de l'Administració General de l'Estat al Territori.

La Secretaria d'Estat per a la Memòria Democràtica és la responsable de proposar i implementar la política governamental sobre la preservació, la defensa, la promoció i la difusió de la memòria democràtica d'acord amb els principis de veritat, justícia, reparació i garanties de no repetició, així com de desenvolupar la normativa per a la seva aplicació. A aquest efecte, també disposa de la Direcció General de Suport a les Víctimes i de la Direcció General per a la Promoció de la Memòria Democràtica.

La Subsecretaria de Política Territorial i Memòria Democràtica promou i coordina els serveis comuns (recursos humans, gestió financera, règim interior, tecnologia de la informació, etc.) i, a través de la Secretaria General Tècnica, proporciona assistència tècnica, jurídica i administrativa als alts càrrecs i als òrgans de direcció del Ministeri, garantint que cada iniciativa es tradueixi en resultats concrets.

A més, com a resultat de diversos esdeveniments que han tingut lloc, sota l'autoritat directa del ministre, els projectes especials els dirigeixen comissionats especials que reflecteixen el nostre compromís amb el públic: el Comissionat Especial per a la Reconstrucció de l'illa de La Palma, responsable de coordinar i promoure accions per reparar els danys causats per les erupcions volcàniques i per reconstruir l'illa de La Palma; el Comissionat Especial per a la Reconstrucció i Reparació dels Danys Causats per la DANA en diferents municipis entre el 28 d'octubre i el 4 de novembre de 2024, responsable de promoure, coordinar i supervisar la implementació de les mesures adoptades per l'Administració General de l'Estat; i finalment, el Comissionat per a la celebració dels 50 anys d'Espanya en llibertat, responsable de promoure i coordinar les activitats de l'Administració General de l'Estat per commemorar els 50 anys que han passat des de l'inici del procés de transició a la democràcia.

Aquestes funcions, tasques i objectius no més són possibles gràcies a la dedicació de gairebé 7.000 professionals que, des de tots els racons del país, treballen cada dia per convertir les polítiques públiques d'aquest departament en realitats tangibles per a la ciutadania.

BALANÇ DELS AJUTS A L'ILLA DE LA PALMA

L'erupció del volcà Cumbre Vieja el setembre del 2021 va marcar un punt d'inflexió en la història recent de La Palma. Des de llavors, el Govern d'Espanya ha establert un sistema extraordinari de coordinació per a garantir una reconstrucció eficaç, basat en la solidaritat i totalment alineat amb les necessitats dels ciutadans afectats.

El 19 de setembre de 2021, a les 15:12, la terra es va obrir a Cabeza de Vaca i va començar una erupció que va durar vuitanta-cinc dies. Durant aquest període, el volcà va expulsar aproximadament 159 milions de metres cúbics de lava i va cobrir més de 1.219 hectàrees de terreny, destruint habitatges, carreteres, conreus i àrees naturals d'un valor enorme per als ciutadans de La Palma. El dany va afectar gairebé 3.000 edificis i enterrats gairebé 74 quilòmetres de carreteres, creant

una situació d'emergència sense precedents per a l'illa i el país en conjunt.

La magnitud del desastre va portar el Govern espanyol a activar immediatament els mecanismes de protecció civil i a declarar l'illa zona greument afectada per una emergència en el Consell de Ministres del 28 de setembre de 2021. A partir d'aquell moment, es va desplegar una estructura coordinació sense precedents en la seva envergadura, que integra

1.237,5
milions
€

mobilitzats pel Govern d'Espanya per a la recuperació i reconstrucció de La Palma, incloent-hi ajudes directes a les famílies, inversió en habitatge, infraestructures, ocupació i suport al sector primari

les administracions estatal, regional, insular i municipal per respondre a les necessitats urgents de la població afectada i planificar una reconstrucció sòlida i duradora.

Amb aquesta finalitat, es va crear la Comissió Mixta per a la Reconstrucció de La Palma, actualment presidida pel ministre Ángel Víctor Torres. Aquest òrgan, que reuneix representants del Govern d'Espanya i del Govern de les Canàries, garanteix la coherència de les accions públiques i la mobilització efectiva dels recursos disponibles, reforçant la governança compartida i el diàleg fluid entre administracions.

En el marc d'aquesta estructura va néixer el Comissionat Especial per a la Reconstrucció de La Palma, concebut com un element operatiu essencial per promoure, supervisar i coordinar les accions de l'Administració General de l'Estat. El seu treball abasta des de la planificació de mesures estratègiques fins al seguiment tècnic dels projectes en curs, garantint que cada iniciativa respongui als danys causats per l'erupció i contribueixi a la recuperació integral de l'illa. El Comissionat depèn del Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica, que és l'encarregat de centralitzar i coordinar l'acció política i administrativa relacionada amb la reconstrucció.

Des de l'inici de l'emergència, el Govern espanyol ha mobilitzat fins ara 1.237,5 milions

d'euros per atendre les necessitats urgents i dur a terme la reconstrucció econòmica i social de La Palma. Aquestes ajudes representen gairebé el 72 % dels recursos públics totals mobilitzats a l'illa, segons dades del Comissionat per a la Reconstrucció de La Palma i del Comptador General de l'Estat. Aquests recursos s'han destinat, entre altres àmbits, a:

- Habitatge i atenció social, incloent-hi l'adquisició d'immobles, ajudes al lloguer i prestacions directes per a les famílies afectades.
- Infraestructures públiques, amb actuacions en carreteres, xarxes d'aigua i instal·lacions essencials.
- Recuperació del teixit productiu, especialment en el sector primari i del petit comerç.
- Mesures laborals i de recolzament empresarial, com ERTE específics, bonificacions i finançament preferent.
- Protecció del territori i accions mediambientals per a l'estabilització i recuperació de les zones danyades per la lava.

Aquestes inversions han permès una resposta pública sostinguda i eficaç, adaptada a les diferents fases de la reconstrucció.

El volcà va expulsar 159
milions
de m³
de lava

Pel que fa a la gestió pressupostària, destaquen els següents aspectes:

- 478,5 milions d'euros en ajuts directes i mesures fiscals promogudes pel Ministeri d'Hisenda.
- 240,7 milions d'euros en ajuts a empreses i indemnitzacions del Consorci de Compensació d'Assegurances.
- 135 milions d'euros destinats a plans d'ocupació específics per a La Palma.
- 108,9 milions d'euros del Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic.
- 56,2 milions d'euros del Ministeri de Transports i Mobilitat Sostenible per a infraestructures.
- 53,7 milions d'euros del Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica per a infraestructures municipals.
- 58,1 milions d'euros del Ministeri de l'Interior.
- 33,5 milions d'euros del Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació.

NOVES MESURES APROVADES EL 2025 MITJANÇANT REIAL DECRET-LLEI

Mitjançant el Reial Decret Llei 13/2025, de 25 de novembre, pel qual s'adopten mesures complementàries urgents per a la recuperació econòmica i social de l'illa de La Palma arran dels danys causats per les erupcions volcàniques, que ha estat recentment ratificat pel Congrés dels Diputats, s'incorporen noves mesures:

- Autorització al Govern al Govern de Canàries per a utilitzar 100 milions d'euros de superàvit, principalment per compensar la pèrdua d'ingressos i els danys a les terres agrícoles, i per indemnitzar els danys derivats d'infraestructures construïdes en terrenys expropiats o afectats per colades volcàniques.
- 60% de deducció de l'IRPF per a la població de La Palma en l'exercici fiscal del 2025, la qual cosa permetrà que 111 milions d'euros es quedin en les economies familiars de l'illa, per tal d'alleujar la càrrega fiscal i estimular l'activitat econòmica.
- Pròrroga dels terminis per a l'execució d'infraestructures finançades amb fons

del Ministeri de Transició Ecològica i Repte Demogràfic, adaptant-los a les necessitats reals del territori.

- Moratòria en el pagament del capital i dels interessos per als agricultors que tenen préstecs i crèdits amb i sense garanties hipotecàries als municipis d'El Paso, Los Llanos de Aridane i Tazacorte.

Aquestes mesures complementen els esforços financers ja realitzats i enforteixen el la capacitat de l'illa per recuperar plenament la seva activitat social i econòmica.

El Ministeri ha supervisat contínuament el progrés econòmic i social de l'illa. Quatre anys després de l'erupció, els indicadors mostren un augment del PIB de l'illa d'aproximadament un 5 %, una taxa d'atur històricament baixa del 12 %, xifres rècord de afiliacions a la Seguretat Social i un increment del teixit empresarial. Aquestes xifres mostren una tendència positiva que s'ha aconseguit gràcies al suport públic. Aquest suport continuarà proporcionant-se per tal de posar les bases per a la recuperació de l'illa.

deducció
60 %
de l'IRPF per a la població de La Palma
a l'exercici financer del 2025

Presentació del DANA Viewer, Àngel Víctor Torres, ministre de Política Territorial i Memòria Democràtica, Diana Morant, ministra de Ciència, Innovació i Universitats, i Pilar Bernabé, delegada del Govern a la Comunitat Valenciana.

LA RESPONSA DEL GOVERN A LA DANA

La DANA soferta a l'octubre de 2024 va desencadenar una resposta institucional massiva: el Govern va mobilitzar 16.600 milions d'euros per a fer front als danys —una quantitat que defineix la magnitud de la catàstrofe

La DANA que va afectar nombrosos municipis entre el 28 d'octubre i el 4 de novembre de 2024 va constituir una de les majors catàstrofes viscudes a Espanya, amb efectes humans, econòmics i socials de gran abast. Per fer-hi front, el Govern va desplegar un pla integral de resposta, reconstrucció i relleu, acompanyat d'una mobilització de recursos sense precedents.

En total, es van activar 16.600 milions d'euros, una xifra que reflecteix la magnitud dels danys i el desig d'una reconstrucció sòlida. Per al 9 de desembre de 2025, ja s'havien desemborsat 8.905.913.834 euros en ajudes, indemnitzacions i subvencions destinades a famílies, empreses, entitats locals,

explotacions grícoles i sectors clau del territori afectat.

La resposta de l'Estat ha abastat múltiples àrees:

- Ajuda personal i material, gestionada pel Ministeri de l'Interior, amb 249,8 milions d'euros per a danys a habitatges, béns domèstics i despeses d'emergència municipals.
- Suport financer directe per a treballadors autònoms i empreses, amb 342 milions, dels quals gairebé 80 milions van ser per a autònoms i 262 milions per a empreses.
- Reconstrucció d'infraestructures municipals, finançada íntegrament per l'Estat, amb un total de 1.745,31 milions d'euros ja abonats.
- Indemnitzacions del Consorci de Compensació d'Assegurances, que van arribar als 4.025 milions d'euros a data d'1 de desembre de 2025, resolent més del 98,3 % de les reclamacions.
- Ajuts agrícoles, amb 75,17 milions d'euros en compensació directa i una gran inversió en infraestructures agrícoles: més de 76 milions d'euros per a comunitats de regadiu, 66 milions

d'euros per a camins rurals i 32,8 milions d'euros per a reparacions de finques.

- 500 milions en ajuts per a restablir serveis essencials com el subministrament, el sanejament i la depuració.
- Reforç dels ajuts socials, incloent-hi l'augment de la Renda Mínima Vital i l'ajut CAPI.
- Cessament d'activitat extraordinària per als treballadors autònoms, al que ja s'hi han acollit més de 5.000 professionals.

Aquestes mesures combinen el suport immediat amb accions dirigides a la recuperació estructural, la reactivació econòmica i la reconstrucció del teixit productiu i social. Tot i que s'ha fet un progrés significatiu, l'abast de la catàstrofe significa que el procés serà necessàriament llarg.

LA CONTRIBUCIÓ DEL MPTMD: ORDRE TMD/101/2025, DE 31 DE GENER

El Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica va tenir un paper clau en l'estratègia de reconstrucció en aprovar l'Ordre TMD/101/2025 de 31 de gener per a la concessió directa de subvencions als ajuntaments i a les diputacions provincials per finançar la reparació, la restauració o la reconstrucció d'infraestructures, equipaments o instal·lacions i serveis propietat dels municipis i de la xarxa viària provincial, pels danys causats per la Depressió Aïllada de Nivell Alt (DANA) entre el 28 d'octubre i el 4 de novembre de 2024, en virtut de l'article 5 del Reial Decret Llei 6/2024, de 5 de novembre, dissenyat per reparar els danys a les infraestructures municipals i provincials. L'ordre va introduir un model innovador

500
milions €

reparar i restaurar
serveis essencials com
el subministrament, el
sanejament i la purificació

Reunió entre el president del Govern, alts funcionaris i els alcaldes afectats. A la imatge es veuen els alcaldes de Sedaví, Ribarroja, Utiel i Sot de Chera, i els alcaldes de Torrent i Godella.

de suport estatal, que destaca per dos elements principals:

- Finançament al 100 % del cost de les obres de reparació i reconstrucció.
- Pagament anticipat total dels fons als ajuntaments i a les diputacions provincials per evitar problemes de tresoreria i permetre una actuació immediata.
- L'import total transferit ascendeix a 1.745 milions d'euros, destinat exclusivament a aquelles administracions locals que van patir danys directes a les seves instal·lacions, que són essencials per a la prestació de serveis als ciutadans.

A més del suport financer, el Govern va autoritzar el Grup Tragsa a col·laborar en la reconstrucció, oferint a tots els ajuntaments la seva capacitat tècnica i operativa per a treballs d'emergència. Aquest instrument públic ha estat clau per fer front a la càrrega de treball extraordinària i accelerar les obres urgents.

Al mateix temps, s'han licitat tres acords marc, incloent-hi un contracte a gran escala valorats en 1.945 milions d'euros, destinats a facilitar la recuperació d'infraestructures com ara ponts, carreteres, camins rurals, xarxes d'aigua i instal·lacions agrícoles i rurals. Aquestes accions permeten començar a treballar sense els retards

habituals associats als tràmits burocràtics o a la manca de finançament local.

Així, l'Ordre TMD/101/2025, de 31 de gener, no només proporciona recursos, sinó també un mecanisme d'aplicació àgil i eficaç, que és essencial perquè les autoritats locals exerceixin les seves competències i tornin a la normalitat tan aviat com sigui possible.

A més, conscients dels nous reptes que suposa una reconstrucció com l'actual, es va aprovar el Reial Decret Llei 12/2025, de 28 d'octubre, que adopta mesures urgents de recuperació, reforçament i prevenció en el marc del Pla de resposta immediata, reconstrucció i reimpuls, en resposta als danys causats per la Depressió Aïllada de Nivell Alt (DANA) en diferents municipis entre el 28 d'octubre i el 4 de novembre de 2024, que permet que els fons ja transferits s'utilitzin per satisfer les necessitats reclamades per la representants municipals, permetent-los adquirir terrenys per adaptar el territori al risc d'inundació i millorar la infraestructura municipal per fer-la més resiliència al canvi climàtic.

EL COMISSARI ESPECIAL PER A LA RECONSTRUCCIÓ I LA REPARACIÓ DELS DANYS CAUSATS PER LA DANA

Per a garantir una resposta integral, coordinada i centrada en les persones, el Govern va crear el Comissionat Especial per a la reconstrucció i reparació dels danys causats per la DANA en diferents municipis entre el 28 d'octubre i el 4 de novembre de 2024. Aquest òrgan es va crear per abordar les conseqüències humanes, materials i socials del desastre, sota el principi de solidaritat interterritorial que requereix una tragèdia d'aquesta magnitud.

Les seves funcions inclouen:

- Promoure la implementació de les mesures aprovades per l'Administració General de l'Estat.
- Supervisar i avaluar periòdicament l'aplicació de les ajudes, els avenços i les obres de reconstrucció.
- Proposar ajustaments o noves iniciatives en resposta a necessitats imprevistes.

- Coordinar les accions dels ministeris, les delegacions del Govern, les comunitats autònomes, els ajuntaments i els organismes públics.
- Recollir informació, convocar reunions i presentar informes al Govern sobre el progrés i les prioritats.

La Comissió, encapçalada per Zulima Pérez i Seguí, ha posat l'èmfasi en la reconstrucció social, urbana i humana, subratllant que no n'hi ha prou amb reparar infraestructures: la recuperació requereix prevenció, mitigació de riscos, suport a les víctimes i atenció integral a les persones afectades. La seva primera reunió es va celebrar precisament amb associacions de víctimes, reflectint el seu enfocament en la dimensió humana del desastre.

Aquest òrgan treballa diàriament sense horaris, mantenint-se disponible per a aquells que necessiten suport i assegurant que cap territori quedi desatès. La seva existència ofereix l'oportunitat de promoure una reconstrucció justa, coordinada i sostenible, capaç de superar l'emergència immediata i establir les bases per a un futur més segur.

Reunió del President del Govern amb ministres, alts càrrecs del Govern d'Espanya i alcaldes i alcaldesses dels municipis afectats per la DANA.

INFODANA RECUPERACIÓ, EL VISOR QUE ET PERMET SEGUIR AL DETALL LA RECONSTRUCCIÓ DESPRÉS DE LA DANA

El Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica, en col·laboració amb el Comissionat Especial i Tragsa, ha desenvolupat InfoDANA Recovery, un visualitzador web interactiu que permet als ciutadans consultar l'evolució de la reconstrucció a cada municipi afectat de manera precisa i transparent.

El visualitzador recull actualment dades geolocalitzades sobre ajuts abonats, els projectes en curs i les accions directes de l'Estat. El seu disseny intuïtiu permet:

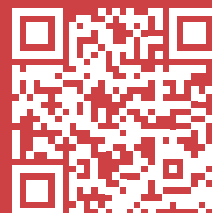
- Consultar les accions per municipi, zona o tipus d'inversió.
- Visualitzar imatges comparatives del territori abans i després de la DANA.
- Accedir a fotografies, vídeos i material audiovisual sobre el procés de recuperació.
- Informar-se sobre l'evolució de les obres i la distribució territorial dels recursos.

L'eina també inclou informació sobre actuacions supramunicipals, com ara intervencions al Parc Natural de l'Albufera, treballs en línies de Rodalies i reparacions a l'autopista AP-7.

InfoDANA continuarà actualitzant-se a mesura que avancin les obres, permetent veure la transformació del territori de manera cronològica i reforçant la transparència en la gestió dels fons públics.

ACCEDIU
AL VISOR AQUÍ:

HOMENATGE A LES VÍCTIMES DE LA DANA

Aquest mes, València va acollir el Tribut Estatal en memòria de les víctimes de la DANA que va devastar la Comunitat Valenciana, Castella la Manxa i Andalusia l'octubre de 2024. La cerimònia, celebrada al Museu de les Ciències Príncep Felip, va reunir gairebé 800 assistents i va ser presidida per les Ses Majestats els reis d'Espanya. A l'acte també hi van assistir el president del Govern, membres de l'Executiu, alts càrrecs institucionals, presidents autonòmics, alcaldes dels municipis afectats i, sobretot, les famílies dels difunts, que van ser els veritables protagonistes.

L'homenatge va tenir lloc el 29 d'octubre de 2025, coincidint amb el primer aniversari de l'episodi meteorològic extrem que va deixar 238 morts — 230 a la província de València, set a Castella la Manxa i un a Màlaga — la major tragèdia associada a una DANA en la història recent d'Espanya.

La cerimònia va començar a les 18 h amb la interpretació de l'Himne Nacional, seguida d'un dels moments més commovedors de la cerimònia: la lectura dels 237 noms dels qui van perdre la vida. La

periodista Lara Siscar va conduir l'homenatge, que també va incloure discursos de tres representants de les famílies — Andrea Ferrari Canut, Naiara Chuliá Beitia i Virginia Ortiz Riquelme — que van commoure el públic amb testimonis que combinaven el dol, la memòria i la demanda de veritat.

Després d'aquests discursos, el rei i la reina van dipositar una corona de flors, acompanyats de la peça *El Cant dels Ocells*, per a

Fotos facilitades per l'Agència EFE

La cerimònia, celebrada al Museu de Ciències Príncep Felip, va reunir gairebé

Fotos cortesia de l'Agència EFE. Homenatge a les víctimes de la DANA en el primer aniversari.

L'homenatge a València representa molt més que una cerimònia formal. És un compromís col·lectiu per no oblidar el que va passar.

Fotos facilitades per l'Agència EFE

800
assistents

donar pas a un minut de silenci col·lectiu. L'homenatge va concloure amb un discurs del rei Felip VI i l'Adagio del Concert d'Aranjuez, interpretat pel sextet de l'Orquestra de la RTVE.

Més enllà de la cerimònia institucional, a jornada va estar marcada per homenatges en desenes de municipis. Pobles com Païporta, Catarroja, Sedaví, Algemesí i Chiva van celebrar minuts de silenci, van onejar banderes a mitja asta, van organitzar ofrenes florals i van declarar el dol oficial. En molts casos, van ser els mateixos veïns els qui van organitzar vetlles i trobades en memòria dels seus familiars, amics i coneguts difunts.

Diverses associacions ciutadanes van organitzar actes paral·lels en els dies previs a l'homenatge, intensificant la presència d'un sentiment compartit: el desig de veritat, justícia i reparació. La commemoració no va ser només institucional, sinó també profundament social.

La DANA del 29 d'octubre de 2024 va ser un fenomen meteorològic extrem. En algunes parts de la província de València, van caure més de 700 mm de pluja en poques hores, nivells mai vistos en dècades, molt per sobre dels llindars històrics. Segons els experts, aquest episodi forma part d'un patró de creixent inestabilitat climàtica alimentat per l'escalfament del mar Mediterrani, que intensifica les pluges torrencials.

L'impacte no va ser només humà: els informes preliminars també han identificat danys al patrimoni històric i als entorns naturals, afectant elements arquitectònics, religiosos i culturals que formaven part de la identitat dels municipis devastats.

L'homenatge a València representa molt més que un acte protocol·lari. És un compromís col·lectiu per no oblidar. Aquest any, la reconstrucció ha avançat substancialment, amb infraestructures, habitatges i equipaments públics ja en marxa o completats, i un seguiment transparent gràcies a l'eina de visualització InfoDANA Recuperació. Malgrat això, les famílies i els ajuntaments coincideixen que la reconstrucció no s'hauria de limitar a l'aspecte material: també ha d'incloure una prevenció real, el reforç de la protecció civil, millores en els sistemes d'alerta i polítiques per abordar el repte climàtic.

L'esdeveniment també va tenir ressò fora d'Espanya. El Parlament Europeu va dedicar una sessió a recordar les víctimes, amb discursos d'eurodiputats que van destacar la tragèdia humana i van advertir de la necessitat de reforçar les polítiques d'adaptació al canvi climàtic. Diverses institucions europees van enviar missatges de condol, emfatitzant la magnitud del desastre i la solidaritat mostrada per les autoritats i els ciutadans.

Conferència de Presidents

DIÀLEG I ACORD AMB LES COMUNITATS AUTÒNOMES, PRIORITATS DEL MINISTERI

Als darrers anys, el Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica ha consolidat una estratègia destinada a reduir els conflictes de jurisdicció intensificant el diàleg i la cooperació institucional. Aquest enfocament s'articula a través del procediment establert a l'article 33.2 de la Llei Orgànica del Tribunal Constitucional (LOTIC), que permet l'obertura de processos de negociació entre l'Administració General de l'Estat i les comunitats autònomes quan es detecten discrepàncies en la interpretació o l'abast de les competències. El seu ús prioritari ha reforçat la cooperació interadministrativa, ha substituït la confrontació per un acord tècnic i ha permès una interpretació compartida de les normes amb impacte territorial.

Des de l'inici de la XV Legislatura, i fins a mitjans de novembre de 2025, el Ministeri ha arribat a 66 acords finals amb les comunitats autònomes, que han evitat la presentació de tants recursos d'inconstitucionalitat. L'últim d'aquests, de l'octubre de 2025, es va formalitzar amb Extremadura en relació amb el Reial Decret Llei 1/2025, de 23 de gener, de mesures fiscals urgents en l'àmbit de la tributació, que havia estat aprovat per la comunitat autònoma i sobre el qual hi havia diferències de competència.

Tots aquests acords són el resultat de processos de negociació promoguts per comitès de cooperació bilateral en virtut de l'article 33.2 de la LOTC. Els expedients abasten una àmplia gamma de temes: lleis pressupostàries, regulacions ambientals i territorials, polítiques d'habitatge, energia, funció pública, mesures urgents derivades de desastres naturals —com les causades pel volcà de la Palma o episodis de DANA— així com instruments per a la simplificació i modernització administrativa. Les solucions acordades inclouen interpretacions conjuntes, desenvolupaments normatius, esmenes legislatives o ajustos tècnics que restableixen l'equilibri de poders sense necessitat de recórrer al Tribunal Constitucional.

La distribució territorial dels acords indica la participació activa de la majoria de les comunitats autònomes, amb les Illes Balears, Aragó, la Comunitat Valenciana i el País Basc destacant pel nombre de casos resolts. Aquest enfocament reflecteix un model en què la negociació és la primera línia de resolució de conflictes, reduint temps, costos i nivells de tensió institucional.

Fins ara, en aquest període legislatiu, l'Estat només ha recorregut contra 16 lleis autonòmiques, la majoria de les quals estan vinculades a debats polítics molt sensibles, com ara la memòria democràtica o els drets de les persones LGTBI, àmbits en què hi havia poc marge per a l'acord. Per la seva banda, les comunitats autònomes han recorregut quatre lleis estatals, inclosa la llei d'amnistia.

Si ampliem l'anàlisi als set anys següents en conjunt, els resultats confirmen una tendència clara cap a la reducció del conflicte.

S'han formalitzat

298
acords

acords, evitant recursos d'inconstitucionalitat

Segons les dades presentades pel ministre Àngel Víctor Torres a la 'Espanya 360' celebrat el 17 de novembre de 2025:

- S'han formalitzat 298 acords, evitant recursos d'inconstitucionalitat.
 - » D'aquestes, 286 corresponen a lleis autonòmiques impugnades inicialment per l'Estat.
 - » 12 fan referència a lleis estatals proposades per les comunitats autònomes.

- El nombre d'acords representa un augment del 66% respecte al període de govern anterior.

El conflicte real s'ha reduït un 57%. La comparació amb els anys anteriors és especialment il·lustrativa: entre el 2011 i el 2018 es van presentar 238 recursos d'inconstitucionalitat, mentre que des del 2018 la xifra ha caigut a 102.

La disminució afecta tant els recursos directes com els presentats després de negociacions que no van arribar a un acord:

- Recursos directes (sense negociació):
 - » Amb l'actual Govern: 54
 - » En els set anys anteriors: 124
 - » Reducció del 56%.

- Recursos després de les negociacions fallides:

- » Amb l'actual Govern: 48
- » En el mandat anterior: 114
- » Una reducció del 58%.

Aquest resultat demostra la consolidació d'un model que prioritza el diàleg com a principi rector del funcionament territorial. Com ha declarat públicament el ministre Àngel Víctor Torres, l'objectiu és «mantenir els canals de diàleg i consens permanentment oberts, per tal d'evitar recursos d'inconstitucionalitat sempre que sigui possible».

La política desenvolupada pel Ministeri es basa en una premissa clara: només s'hauria de recórrer al Tribunal Constitucional quan s'hagin esgotat totes les vies possibles de cooperació. La negociació bilateral, basada en criteris tècnics i orientada a resultats, ha permès resoldre la majoria de les disputes jurisdiccionals sense recórrer a la via judicial.

Aquest model, basat en la cooperació i en una interpretació compartida del sistema jurídic, ha enfortit la confiança mútua entre administracions, ha reduït els conflictes i ha consolidat un funcionament més estable i eficaç de l'Estat autonòmic.

L'ADMINISTRACIÓ A PROP TEU. UN SERVEI PÚBLIC QUE GARANTEIX LA IGUALTAT TERRITORIAL EN L'ACCÉS A L'ADMINISTRACIÓ DE L'ESTAT

El servei *L'Administración a prop teu* s'ha consolidat com una eina essencial per apropar l'Administració General de l'Estat a tots els racons del país. Des del seu llançament el 2022, aquesta iniciativa ha demostrat que la proximitat administrativa és una condició necessària per a garantir drets i oportunitats iguals independentment del lloc de residència.

La digitalització dels serveis públics i la dispersió territorial plantegen reptes que afecten especialment els municipis rurals i les zones menys connectades. Conscient d'aquesta realitat, el 2022 el Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica va llançar el servei *L'administració a prop teu*, una iniciativa dissenyada perquè qualsevol persona pugui dur a terme tràmits amb l'Administració General de l'Estat (AGE) sense haver de desplaçar-se fora del seu municipi. El servei respon a un enfocament proactiu de l'administració, amb l'objectiu de facilitar la vida quotidiana dels ciutadans i reforçar la cohesió territorial.

Al llarg dels primers mesos, el servei es va centrar en pobles amb menys de 8.000 habitants, però l'experiència ha demostrat que és aconsellable ampliar-lo a pobles més grans quan la distància a les oficines o les dificultats de comunicació ho aconsellin. Avui dia, *L'Administración a prop teu* es pot desplegar en qualsevol municipi que no disposi de serveis administratius de les AGE, així com en ubicacions no municipals que reuneixen col·lectius amb necessitats específiques, com ara centres educatius, residències de gent gran, associacions de migrants, cooperatives agrícoles, centres penitenciaris i bases militars.

La capil·laritat territorial del servei és possible gràcies a la col·laboració dels

ajuntaments, les diputacions provincials i els consells insulars, que proporcionen espais i suport logístic. Aquest compromís s'articula a través de l'acord signat entre el Ministeri i la Federació Espanyola de Municipis i Províncies (FEMP), al qual —a data de l'11 de novembre de 2025— han signat 1.987 municipis, 59 més que el mes anterior.

La implicació municipal permet que cada sessió s'adapti a la realitat del seu territori i garanteix que la presència de l'Administració de l'Estat arribi a zones on no hi ha oficines permanents. Des del seu llançament, *L'Administración a prop teu* ha celebrat 7.144 sessions a tot el país, amb la participació de més de 90.270 persones. Aquest

creixement ha estat possible gràcies a la incorporació gradual de nous serveis i organismes: a més dels tràmits realitzats per les Delegacions del Govern, s'hi han afegit els serveis del Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE), de l'Institut Nacional de la Seguretat Social (INSS), de la Tresoreria General de la Seguretat Social (TGSS) i de la Direcció General de Trànsit (DGT). Això permet als ciutadans gestionar certificats, resoldre qüestions d'ocupació, tramitar prestacions, consultar documentació d'immigració o rebre orientació bàsica sobre diversos tràmits administratius al seu propi municipi.

Durant el mes d'octubre de 2025, *L'Administración a prop teu* va assolir un

L'octubre de 2025, *L'Administración a prop teu* va celebrar 217 sessions en 48 territoris i va atendre 4.285 persones, consolidant un model de proximitat administrativa que ja ha superat les 7.000 sessions i

90.000

usuaris

des del seu llançament

nivell d'activitat especialment remarcable: es van dur a terme 217 sessions, 75 més que al setembre, en un total de

48 delegacions del govern, subdelegacions i direccions insulars. D'aquestes sessions, 140 es van celebrar en municipis de menys de 8.000 habitants, 11 en municipis amb més població i 66 van estar dirigides a grups específics, com ara estudiants, gent gran, associacions de migrants o col·legis professionals. La Rioja va liderar el nombre de sessions, amb 32 actes celebrats durant tot el mes.

El dinamisme del servei també es reflecteix en el nombre de persones ateses: 4.285 usuaris van participar en els tallers d'octubre, la qual cosa representa un augment de més de 2.500 persones respecte al mes anterior. Entre els assistents, van predominar els menors de 35 anys (49,24 %), seguits pel grup d'edat de 35 a 60 anys (28,1 %) i els majors de 60 anys (22,66 %). Aquesta distribució confirma que el servei té un paper clau en l'alfabetització digital i en orientar els joves en els seus primers contactes amb l'Administració de l'Estat.

Un dels elements més importants del servei és la promoció de la identificació electrònica, que és essencial per accedir a l'administració digital. Al mes d'octubre es van emetre 2.144 certificats electrònics de la Fàbrica Nacional de Moneda i Timbre (FNMT) i es van emetre 535 contrasenyes permanents, per un total de 2.679 credencials. Aquestes xifres són el doble de les

registrades el mes anterior i destaquen la importància d'aquest servei en zones amb menys accés als mitjans digitals. Des del 2022, el servei ha gestionat més de 46.372 certificats de la FNMT i més de 23.172 credencials de Cl@ve.

El funcionament diari del servei depèn dels esforços conjunts de 220 funcionaris desplegats a l'octubre — 67 més que al setembre — la majoria dels quals són personal de les Delegacions i Subdelegacions del Govern. A més, el 69 % dels territoris que van celebrar sessions van comptar amb la col·laboració d'altres organismes governamentals, especialment l'INSS i el TGSS, amb la presència directa d'aquests funcionaris en 19 territoris, i el SEPE, amb

participació en 7 d'ells. Les Delegacions assenyalen que aquesta col·laboració interadministrativa és essencial per atendre adequadament les demandes dels ciutadans en matèria d'ocupació, prestacions o cotitzacions.

El servei posa especial atenció a les persones i grups que poden tenir més dificultats per relacionar-se amb l'Administració. Per a això, s'han establert línies de col·laboració amb entitats com la Fundació Secretariat Gitano, el Moviment Espanyol de la Creu Roja i Càrites, així com projectes pilot amb estudiants d'entre 16 i 20 anys en col·laboració amb el Consell d'Estratègies per a la Joventut d'Espanya i la Confederació Estatal d'Associacions d'Estudiants (CANAE), amb l'objectiu de promoure un accés accessible, comprensible i adaptat a les seves necessitats.

En resum, *L'Administración a prop teu* s'ha convertit en un pilar de les polítiques públiques destinades a garantir un accés efectiu als serveis governamentals. La seva expansió contínua, el compromís dels ajuntaments i la coordinació entre les administracions reafirmen un principi fonamental: els drets iguals requereixen institucions presents a tot el territori i capaces d'adaptar-se a la diversitat del país. L'AGE demostra, per tant, que la proximitat no és només una estratègia, sinó un compromís permanent amb la ciutadania.

UN CANVI HISTÒRIC PER A LA PROTECCIÓ DE LA INFÀNCIA MIGRANT

PUNTS CLAU DEL REIAL DECRET-LLEI 2/2025,
DE 18 DE MARÇ, PEL QUE S'APROVEN MESURES URGENTS
PER A LA GARANTIA DE L'INTERÈS DE LA INFÀNCIA I
L'ADOLESCÈNCIA EN CONTINGÈNCIES MIGRATÒRIES
EXTRAORDINÀRIES

Als darrers anys, els fluxos migratoris cap a la Unió Europea han augmentat de manera constant, especialment en les rutes que connecten el continent africà amb la frontera sud d'Europa i, en particular, amb Espanya. Aquest fenomen extraordinari té un impacte especialment greu en un dels grups més vulnerables: els infants i adolescents estrangers no acompanyats. La seva protecció integral i la garantia dels seus interessos superiors són l'eix central del Reial Decret Llei 2/2025, del 18 de març, que estableix mesures urgents per fer front a situacions de contingència migratòria extraordinària i respon a una demanda històrica dels territoris fronterers.

El ministre de Política Territorial i Memòria Democràtica, Ángel Víctor Torres, ha descrit l'aprovació del reial decret llei com "una fita en la defensa dels drets humans", i ha subratllat que "per primera vegada, un Govern central ofereix una resposta justa i equilibrada a un fenomen migratori que, tot i que és competència de les comunitats autònomes, requereix la solidaritat i l'acció coordinada de l'Estat". El ministre també va destacar l'aval de l'Advocacia de l'Estat a la urgència de la legislació, així com les intenses negociacions per assegurar el suport necessari per a la seva aprovació parlamentària.

La llei —convalidada pel Congrés a l'abril després de més de dos anys de negociacions— marca un punt d'inflexió. Per primera vegada, Espanya disposa d'un marc estructural, uniforme i totalment operatiu per respondre a l'arribada desigual de menors no acompanyats. Entre el 2016 i el 2024, la xifra va augmentar un 221,4 %, concentrant-se principalment en territoris com les Canàries, Ceuta i Melilla, on els sistemes de protecció van multiplicar per deu la seva capacitat, amb centres que acollien 300 menors en espais dissenyats per a 20. En aquestes condicions, es va fer difícil garantir una atenció adequada, incloent-hi l'escolarització, els serveis sanitaris i les prestacions socials.

Són els mateixos menors de la mateixa edat. L'única cosa que els diferencia és el color de la seva pell

Fins a l'aprovació del Reial Decret Llei 2/2025, de 18 de març, la reubicació entre territoris només era possible mitjançant acords voluntaris a la Conferència Sectorial sobre Infants i Adolescents. El Govern va considerar que aquesta situació requeria una resposta definitiva i estructural, basada en el principi constitucional de solidaritat, que garantís una acollida equitativa i digna per a tots els menors, independentment del territori on arribessin.

El reial decret-lei modifica l'article 35 de la Llei Orgànica 4/2000, de 11 gener, sobre

els drets i les llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social, incorporant quatre noves seccions (35 bis, ter, quater i quinquies) i dues disposicions addicionals que estableixen tres pilars fonamentals:

1. DECLARACIÓ DE CONTINGÈNCIA MIGRATÒRIA EXTRAORDINÀRIA

S'ha de considerar que un territori es troba en contingència migratòria extraordinària quan el nombre de menors no acompanyats al seu càrrec supera tres vegades la seva capacitat normal. El Govern pot activar mecanismes de reubicació quan rebí aquesta notificació. En absència d'un acord unànim de la Conferència Sectorial, la capacitat es determinarà per reial decret basat en criteris de població, tal com ja s'estableix pel Reial Decret 743/2025, de 26 d'agost, pel qual s'aprova la capacitat ordinària del sistema de protecció i tutela de menors estrangers no acompanyats a les comunitats autònomes i ciutats autònomes.

2. PLA DE RESPOSTA SOLIDÀRIA

Defineix com es distribueixen els menors d'edat entre les comunitats autònomes i les ciutats, dins de quins terminis i segons quins procediments.

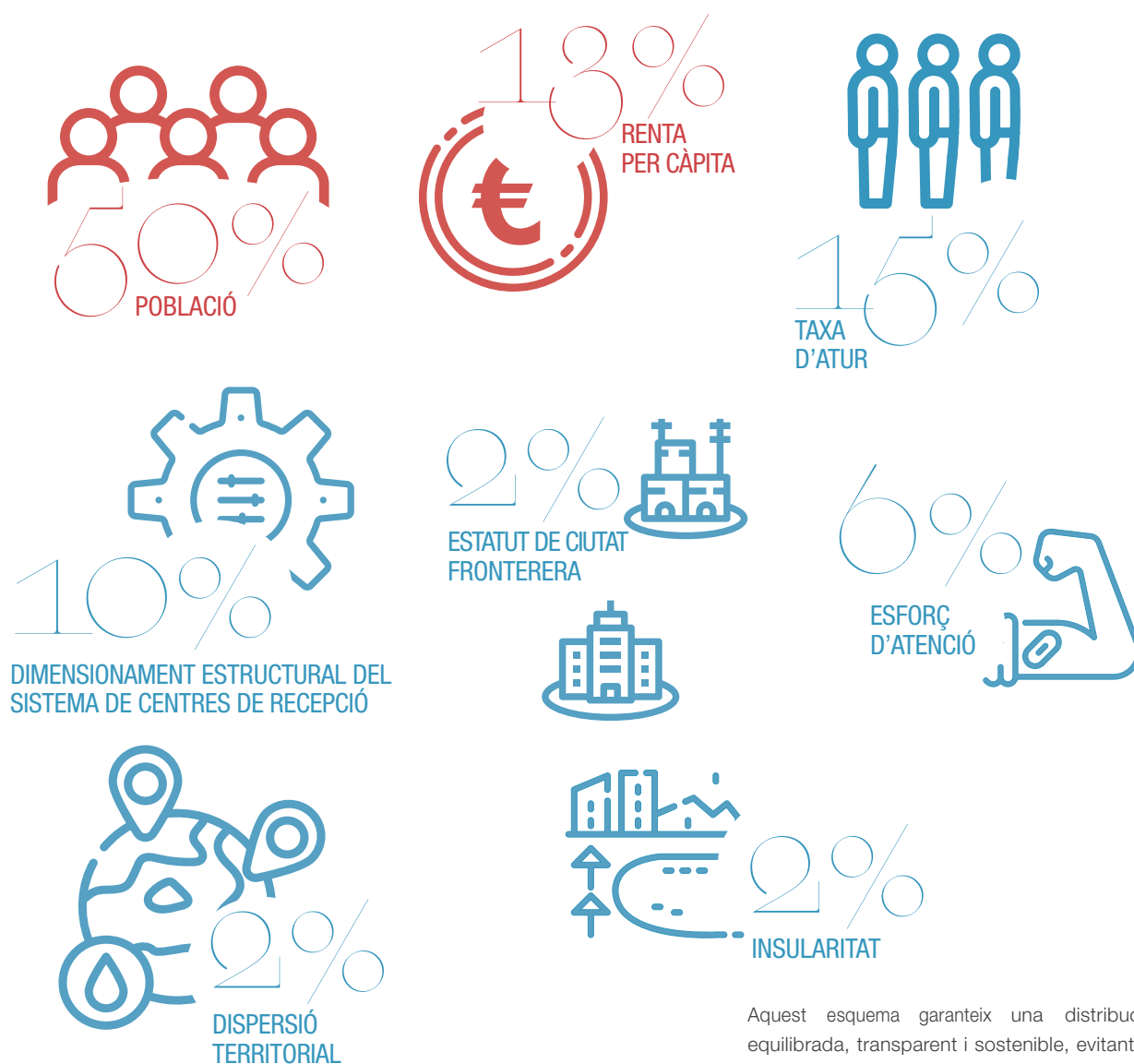
3. FONS EXTRAORDINARI ADSCRIT AL MINISTERI DE JOVENTUT I INFÀNCIA

Amb un pressupost de 100 milions d'euros, garanteix la suficiència econòmica del sistema de transferències.

El ministre va emfatitzar que la reforma garanteix que totes les comunitats autònomes tinguin una capacitat ordinària basada en un criteri objectiu — la població — que assegura la igualtat plena en la distribució. El 2025, els territoris han de certificar abans del 31 de març quants menors atenen; a partir del 2026, la data s'avançarà al 15 de gener.

Torres també va recordar que Espanya va ser capaç d'acollir desenes de milers de menors d'edat després de la invasió d'Ucraïna. "Són els mateixos menors, de les mateixes edats; l'única cosa que els diferencia és el color de la seva pell", va dir, fent una crida a un sentit d'Estat en la validació del real decret llei, en defensa de la dignitat, la igualtat i els drets humans.

L'article 35 ter estableix un model de distribució basat en paràmetres verificables i ponderats. En absència d'acord unànim, la reubicació s'efectuarà d'acord amb els criteris següents:

Aquest esquema garanteix una distribució equilibrada, transparent i sostenible, evitant la saturació prolongada dels territoris d'entrada.

PROCEDIMENTS, GARANTIES I TERMENS: EL PAPER DEL REIAL DECRET 658/2025, DE 22 DE JULIOL, QUE REGULA LES MESURES A ADOPTAR EN SITUACIONS DE CONTINGÈNCIA MIGRATÒRIA EXTRAORDINÀRIA PER A LA PROTECCIÓ DELS INTERESSOS SUPERIORS DE LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA MIGRANT NO ACOMPANYADA.

Convalidació del Reial Decret Llei 2/2025, de 18 de març, al Congrés dels Diputats. Foto: EFE.

El Reial Decret 658/2025, de 22 de juliol, que regula les mesures a adoptar en situacions de contingència migratòria extraordinària per a la protecció del millor interès dels infants i adolescents migrants no acompanyats, estableix que la inscripció al Registre de Menors Estrangers No Acompanyats activa un termini màxim de 15 dies naturals per formular la proposta de trasllat. El reglament distingeix entre l'edat indubtable—quan no hi ha cap dubte raonable— i l'edat dubitativa, que requereix accions addicionals per a una determinació correcta. El procediment requereix la intervenció coordinada de les comunitats d'origen i de destinació, l'acompanyament professional del menor, el dret a ser escoltat i la participació obligatòria de la Fiscalia. La tutela passa a ser de la comunitat de destinació després de la decisió final.

La normativa ja estan plenament en vigor. S'ha declarat un estat de contingència migratòria extraordinària a Canàries, Ceuta i Melilla, i s'han començat a implementar els procediments de reubicació. El sistema podria afectar almenys 5.000 menors fins al març de 2026, tot i que la seva activació estarà disponible per a qualsevol territori que superi tres vegades la seva capacitat ordinària.

La regulació situa al centre la dignitat i el futur dels menors i consolida un model que està totalment alineat amb els compromisos internacionals i constitucionals d'Espanya

El Reial Decret Llei 2/2025, de 18 de març, i els seus reglaments constitueixen un

compromís ferm amb una gestió sostenible i basada en la solidaritat que respecta els drets humans dels infants migrants. La regulació se centra en la dignitat i el futur dels menors, corregeix les desigualtats estructurals, proporciona a l'Estat eines eficaces, enforteix la cooperació entre administracions, prevé situacions de "superpoblació intolerable" tal com les descriu el Tribunal Suprem, i consolida un model que està totalment alineat amb els compromisos internacionals i constitucionals d'Espanya.

La seva implementació transforma la manera com Espanya protegeix els infants i adolescents migrants no acompanyats i constitueix un mecanisme essencial per a garantir el seu benestar, les seves oportunitats de vida i el ple compliment dels seus drets.

TRES ANYS DE LA LLEI DE MEMÒRIA DEMOCRÀTICA

La Llei 20/2022, de 19 d'octubre, de Memòria Democràtica (LMD) ha suposat un impuls decisiu a les polítiques públiques de memòria. Han estat tres anys de progrés en el desenvolupament de cadascun dels principis internacionals de drets humans que sustenten la llei: veritat, justícia, reparació i el deure de recordar com a garantia de no repetició.

Durant aquest període, però, algunes comunitats autònomes han dut a terme iniciatives que han provocat retrocessos en aquestes polítiques, a les quals el Govern espanyol ha respost presentant els recursos d'inconstitucionalitat pertinents. En aquest context, la LMD s'ha convertit ara en una garantia de l'aplicació de les polítiques de memòria democràtica a tot el territori.

La llei ha situat les víctimes al centre de l'acció pública, i la seva entrada en vigor va comportar la declaració de la il·legitimitat i il·legalitat dels tribunals especials franquistes i la nul·litat de les sentències dictades per motius polítics o ideològics, així com la il·legalitat de la dictadura franquista.

En reconeixement de les víctimes, s'han celebrat cerimònies estatals anuals el Dia de la Memòria de les Víctimes del Cop d'Estat Militar, la Guerra i la Dictadura, cada 31 d'octubre, i el Dia d'Homenatge a les Víctimes de l'Exili, cada 8 de maig. També s'ha prestat una atenció especial a reconèixer el paper actiu de les dones espanyoles en la vida intel·lectual i política i en la defensa i conquesta dels valors democràtics i dels drets fonamentals, així com la representació específica que van patir les dones pel fet de ser dones.

En compliment del dret a la Veritat de les víctimes i de la societat en general, que inclou, en cas de mort o desaparició, conèixer el destí de la víctima i aclarir-ne el parador, s'ha implementat el Primer Pla Quadriennal d'Exhumacions, i s'ha redactat

i implementat el Segon Pla 2025-2028, que ha mobilitzat més de 27 milions d'euros fins avui i ha exhumat unes 8.900 víctimes, de les quals més de 6.000 han estat operacions finançades pel Govern d'Espanya. D'acord amb el principi de col·laboració amb altres administracions, aquestes accions es duen a terme principalment amb finançament estatal mitjançant transferències a les comunitats autònomes, així com a entitats locals a través de subvencions anuals a la FEMP o suport a projectes específics.

A això s'hi suma la feina a les criptes de la Valle de Cuelgamuros, realitzat per un equip científic i multidisciplinari d'alt nivell, per a l'exhumació i identificació dels 206 cossos de víctimes, dels milers que hi van ser enterrats sense el coneixement ni el consentiment de les seves famílies i que han estat reclamats per aquestes, la qual cosa ha permès identificar 21 víctimes mitjançant proves d'ADN fins a la data.

En aquest sentit, cal destacar que el Banc Estatal d'ADN per a Víctimes de Guerra i Dictadura ja disposa del programari de gestió que permet integrar perfils, i els laboratoris que tindran accés a la base de dades han estat acreditats. El Ministeri de la Presidència, Justícia i Relacions amb les Corts està tramitant actualment el real decret que regula la seva organització i funcionament. De la mateixa manera, s'ha signat un acord amb la Universitat de Santiago de Compostel·la ha signat per a la preparació del Cens Estatal de Víctimes, i s'ha completat la instal·lació de Dédalo, una plataforma de programari lliure per a la seva gestió. A més, en la seva reunió del 22 de juliol de 2025, el Consell de Ministres va aprovar la remissió al Parlament del Projecte de Llei d'Informació Classificada per al seu tràmit parlamentari, una llei que substituirà la Llei de Secrets Oficials de 1968, d'abans de la Constitució.

El Primer Ministre saluda els homenatjats en el Dia de la Memòria i Homenatge a totes les víctimes de la guerra i la dictadura

Des de la perspectiva de garantir el dret a investigar les violacions de Drets Humans que van tenir lloc durant la guerra i la dictadura, la Fiscalia de Drets Humans i Memòria Democràtica ja està plenament operativa i gairebé tots els fiscals delegats provincials han estat nomenats.

S'han concedit i lliurat un total de 1.614 declaracions de reconeixement i reparació personal a víctimes, que contenen tres elements fonamentals: la consideració de "víctima", la declaració, quan s'escau, de la naturalesa il·legal i il·legítima del tribunal que les va condemnar, i l'anul·lació radical i la il·legalitat de la sentència imposada. Moltes d'aquestes s'han lliurat en cerimònies públiques d'homenatge.

A més, el procediment de sol·licitud del dret a optar a la nacionalitat espanyola establert a la vuitena disposició addicional de la LMD s'està desenvolupant actualment, amb el termini de sol·licitud prorrogat per un any més fins al 21 d'octubre de 2025, per Acord del Consell de Ministres del 9 de juliol de 2025, gràcies al qual, a data de 31 de juliol de 2025, 237.145 persones han estat registrades com a nacionals espanyoles. De la mateixa manera, d'acord amb l'article 33 de la LMD, s'ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalització a 171 descendents dels voluntaris que van ser membres de les Brigades Internacionals.

S'han creat les tres comissions tècniques previstes a la LMD: la Comissió de treball sobre Memòria i Reconciliació amb el Poble Gitano a Espanya, la Comissió tècnica per a la preparació d'un estudi sobre reparacions econòmiques per a les víctimes de la Guerra i la Dictadura, i la Comissió tècnica per a l'estudi dels casos de violacions de Drets Humans contra persones per la seva lluita per consolidar la democràcia entre el 1978 i el 1983. També s'està avançant en una auditoria dels béns saquejats durant la guerra i la dictadura, que inclou un inventari dels béns i drets confiscats. La Llei 43/1998 de 15 de desembre, sobre Restitució o Indemnització als partits polítics per béns i drets confiscats en aplicació de la normativa sobre responsabilitats polítiques pel període 1936-1939, de

manera que es va dur a terme la tramitació de les sol·licituds per part del Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica, i la restitució al Partit Nacionalista Basc de la propietat situada a París, al número 11 de l'avinguda Marceau, així com la indemnització econòmica per dues propietats a Noyon i Compans (França).

En el marc del Deure de Memòria Democràtica, que té com a objectiu preservar la memòria col·lectiva dels desastres de la guerra i de totes les formes de totalitarisme, i així prevenir les violacions de Drets Humans que van tenir lloc durant el cop d'Estat, la guerra i la dictadura, s'han promogut mesures per incloure la memòria democràtica en el sistema educatiu espanyol, i s'han creat Càtedres de Memòria Democràtica en diverses universitats. S'han fet convocatòries anuals de subvencions de manera competitiva a organitzacions sense ànim de lucre per a activitats relacionades amb la recuperació de la Memòria Democràtica i de les víctimes de la Guerra Civil Espanyola i la dictadura, amb més de 600 projectes subvencionats per un import total de més de cinc milions d'euros, a més de donar suport a projectes específics per a activitats relacionades amb la promoció, l'impuls i la difusió de la Memòria Democràtica i el reconeixement moral de les víctimes.

A més, s'han dut a terme nombroses accions en aquest àmbit de difusió, promogudes o participades per la Secretaria d'Estat per a la Memòria Democràtica (SEMD), com ara exposicions i la publicació dels seus respectius catàlegs, conferències i

congressos internacionals, cursos i seminaris sobre la memòria democràtica, i la signatura de més de vint acords de col·laboració amb institucions i entitats nacionals i estrangeres, tant públiques com privades, per dur a terme activitats culturals i educatives a Espanya i a l'estranger. S'ha promogut una sèrie de publicacions que aborda diferents temes: des de col·leccions com ara «Exhumacions i Fosses» o «Fer Memòria», fins a monografies com les que es refereixen al paper de les dones, o la col·lecció en col·laboració amb el Centre d'Estudis Polítics i Constitucionals (CEPC) sobre el coneixement i la recerca sobre la memòria democràtica, centrant-se en el camí cap a la democràcia, els seus avenços i obstacles, així com la difusió de programes de ràdio com ara «La memòria és democràcia».

En aplicació de la LMD, que obliga totes les administracions a retirar símbols i elements contraris d'acord amb la memòria democràtica en l'exercici de les seves competències i territori, s'han dut a terme accions emblemàtiques dins l'àmbit de l'Administració General de l'Estat per eliminar aquests elements, ja que es consideren glorificadors de la sublevació militar i la dictadura, els seus dirigents o les organitzacions que li van donar suport. A més, el 20 de novembre es va publicar el Reial Decret 1040/2025, de 19 de novembre, que estableix el procediment per a la compilació del Catàleg de símbols i elements contraris a la Memòria Democràtica i crea la Comissió Tècnica de Símbols i Elements Contraris a la Memòria Democràtica.

La Llei de Memòria Democràtica s'ha constituït en una garantia de l'aplicació de polítiques de memòria democràtica a tot el territori

Esdeveniment commemoratiu anual en homenatge a les víctimes de la guerra i la dictadura (31 d'octubre de 2025)

Entre les mesures contra la glorificació del cop d'estat, la guerra o de la Dictadura, així com dels seus líders i instigadors, poc més de dues setmanes després que entrés en vigor la LMD, es van exhumar les restes de Queipo de Llano i de l'auditor de guerra Bohórquez Vecina de la basílica de la Macarena a Sevilla. Posteriorment, es van exhumar les de José Antonio Primo de Rivera de la Valle de Cuelgamuros. S'ha resolt un procediment disciplinari contra la Falange espanyola per una infracció molt greu, amb la imposició d'una multa de 10.001 €, derivada de la

que insten a esdeveniments i campanyes de sensibilització pública que incitin a la glorificació personal o col·lectiva de l'aixecament militar, la Guerra o la Dictadura.

Com és sabut, amb l'entrada en vigor de la LMD, 33 títols nobles i grans títols d'Espanya concedits entre el 1948 i el 1978 i l'Orde Imperial del Cèrcol i les Fletxes van ser

abolits *ex lege*. Posteriorment, es van retirar les Medalles de Mèrit al Treball concedides a persones que van participar activament i de manera destacada en la repressió posterior al cop d'Estat de 1936.

El Ministeri de Cultura, que exerceix el Protectorat de les fundacions estatals, ha iniciat procediments per sol·licitar la dissolució judicial de la Fundació Nacional Francisco Franco. De la mateixa manera, la Llei Orgànica 1/2002, de 22 de març, reguladora del dret d'associació, s'ha esmenat per incloure una causa específica de dissolució

per a les associacions que defensen el franquisme o enalteixin el cop d'Estat de 1936.

L'inventari de Llocs de Memòria Democràtica ja està disponible al lloc web del Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica, on ja hi consten els 20 llocs declarats fins ara, així com els 16 que actualment estan en consideració de manera provisional. A més, s'han col·locat senyals i plaques en llocs de memòria a l'estranger.

Pel que fa al procés de reinterpretació de la Valle de Cuelgamuros, s'ha creat una

Es continua avançant en la realització d'una auditoria dels béns saquejats durant la Guerra i la Dictadura

El Banc Estatal d'ADN per a les Víctimes de la Guerra i la Dictadura disposa ara d'un programari de gestió que permet integrar perfils

Comissió Interministerial amb aquesta finalitat i s'ha convocat un concurs internacional d'idees per a la seva implementació, en el qual el jurat internacional va escollir el 11 de novembre la proposta "La Base i la Creu" com a projecte guanyador, així com el desenvolupament d'un nou marc legal per al complex.

En l'articulació estructural de les polítiques públiques sobre memòria democràtica, s'han dut a terme accions estructurals importants, com ara l'establiment de dues noves direccions generals: la Direcció General de Suport a les Víctimes i la Direcció General per a la Promoció de la Memòria Democràtica. En el marc institucional, s'ha creat el Consell Territorial per a la Memòria Democràtica com a òrgan de cooperació entre administracions públiques en l'articulació de la política de memòria democràtica, i s'han regulat la composició i el règim de funcionament del Consell per a la Memòria Democràtica, com a òrgan de participació de les entitats memorialistes espanyoles. A nivell normatiu, s'han impulsat desenvolupaments reglamentaris específics exigits per llei, com ara el Reial Decret 265/2025, de 8 d'abril, que regula el Consell per a la Memòria Democràtica i el Registre Estatal d'Entitats Memorialistes, Reial Decret 1040/2025, de 19 de novembre, pel qual s'estableix el procediment de compilació del Catàleg de símbols i elements contraris a la memòria democràtica i es crea la Comissió Tècnica de símbols i elements contraris a la memòria democràtica, o aquells ja sotmesos a consulta pública sobre la restitució a partits polítics o declaracions de reconeixement i reparació personal.

En la secció pressupostària, s'ha produït un augment substancial dels recursos financers assignats a la implementació de les mesures previstes a la LMD, que han ascendit a més de 40 milions d'euros, una xifra molt superior a la destinada a aquesta política en els tres anys fiscals anteriors a l'aprovació de la llei esmentada (2020-2022), que va sumar un total de 25,6 milions d'euros. A més, cal destacar que per finançar les accions previstes en el programa «Espanya en llibertat. 50 anys», es va aprovar l'esmena pressupostària corresponent per a l'exercici financer del 2025 amb una dotació de 28 milions d'euros.

En aquest sentit, es va crear la Comissió per a la celebració dels "50 anys de llibertat a Espanya" i, amb el suport de la SEMD, té com a objectiu celebrar la conquesta de les llibertats i la democràcia que va començar amb la Transició i la Constitució de 1978, així com els grans avenços i transformacions polítiques i socials experimentats durant aquelles dècades que han convertit el nostre país en un dels més avançats del món, alhora que rendeix homenatge a totes aquelles persones, grups i institucions que van fer i fan possible aquesta transformació reeixida (treballadors, empresaris, societat civil, partits polítics, ajuntaments, etc.).al món, alhora que es rendeix homenatge a totes aquelles persones, grups i institucions que van fer i han fet possible aquesta transformació reeixida (treballadors, empresaris, societat civil, partits polítics, ajuntaments, comunitats autònomes i els diversos governs que ha tingut el nostre país), i es transmet als nostres joves la importància de viure en una democràcia

RESIGNIFICACIÓ DE LA VALLE DE CUELGAMUROS

El 2 de juliol, el Govern va crear la Comissió Interministerial per a la resignificació de la Valle de Cuelgamuros per promoure i coordinar mesures per a la seva transformació en un centre d'interpretació i record.

El ministre de Política Territorial i Memòria Democràtica, Ángel Víctor Torres, va explicar que l'objectiu principal de la Comissió és "convertir aquest entorn en un espai que fomenti els valors constitucionals i democràtics i promogui el coneixement i la reflexió sobre el nostre passat".

Aquest procés de resignificació implica un gran nombre de mesures que requereixen la participació de diversos departaments ministerials. Per tant, per a garantir la correcta promoció i coordinació de les mesures que s'adoptaran, el 11 de juny el Consell de Ministres va crear un òrgan interministerial, que es va establir el 2 de juliol i que inclou tots els departaments ministerials implicats en la reinterpretació del monument.

COMPOSICIÓ

La Comissió està presidida pel ministre de Política Territorial i Memòria Democràtica, Ángel Víctor Torres, i està formada pel ministre de la Presidència, Justícia i Relacions amb els Tribunals, Félix Bolaños, que n'és el vicepresident; la primera vicepresidenta i ministra d'Hisenda, María Jesús Montero; la segona vicepresidenta i ministra de Treball i Economia Social, Yolanda Díaz; Tercera vicepresidenta i ministra per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic, Teresa Ribera; ministre de Transports i Mobilitat Sostenible, Oscar Puente; ministra de Vivenda i Agenda Urbana, Isabel Rodríguez; ministre de Cultura, Ernest Urtezar; ministre de Ciència, Innovació i Universitats, Diana Morant; i presidenta del Consell d'Administració del Patrimoni Nacional, Ana de la Cueva Fernández. El Secretari d'Estat per a la Memòria Democràtica, Fernando Martínez, actua com a secretari de la Comissió.

FUNCIONS

Les seves funcions, destinades a transformar la Valle de Cuelgamuros en un centre d'interpretació com a lloc de memòria democràtica, són les següents:

- Proposar i promoure, dins l'àmbit de l'Administració General de l'Estat, mesures destinades a reinterpretar la Valle de Cuelgamuros.
- Coordinació de les propostes i actuacions dels departaments ministerials, així com dels seus organismes i entitats vinculades o dependents,

Foto: Cipriano Pastrana.

Imatges del projecte guanyador del concurs per redefinir la Vall de Cuelgamuros

11
20/2022

Memòria Democràtica,
canvia el nom a
"Valle de Cuelgamuros",
i reafirma la prohibició
de celebrar actes
polítics o d'exaltació
la dictadura

associades a la resignificació de la Valle de Cuelgamuros.

- Proposta per a l'assignació dels béns inventariats adscrits al Valle de Cuelgamuros als diversos departaments ministerials i als organismes i entitats vinculats i dependents per a la seva gestió efectiva fins a la creació de l'organisme instrumental previst
- Promoció de la redacció d'un reial decret que estableixi el marc legal aplicable al Valle de Cuelgamuros, determinant-ne l'organització, el funcionament i el règim patrimonial.

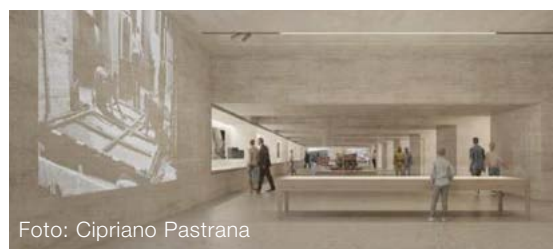
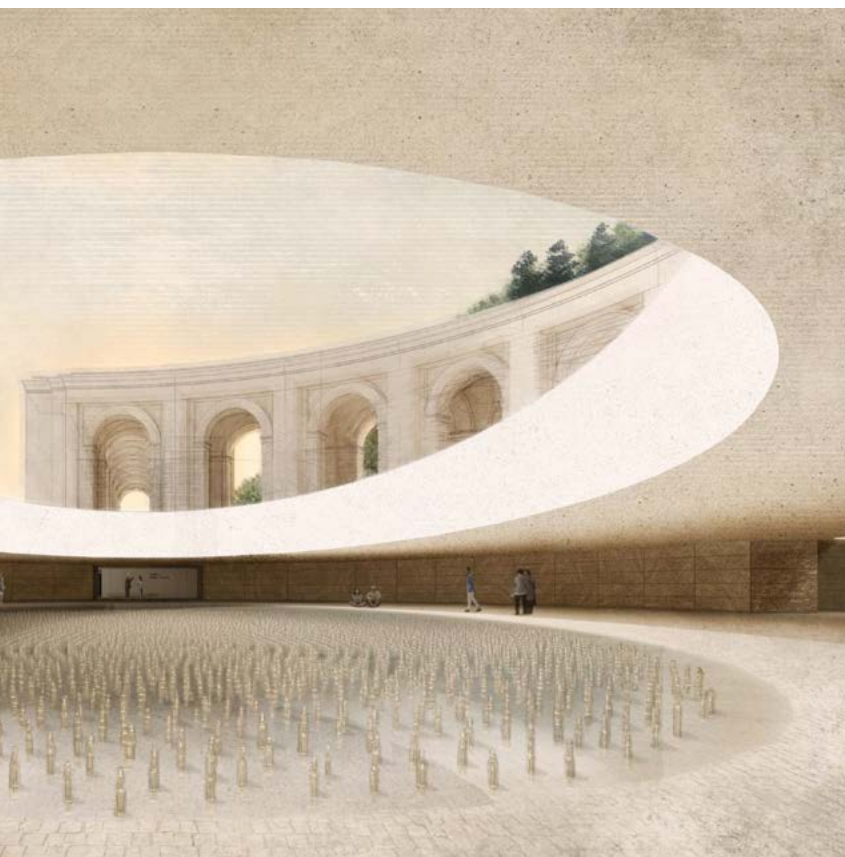

Foto: Cipriano Pastrana

VALLE DE CUELGAMUROS

Aquest enclavament sempre s'ha considerat un dels principals símbols de la dictadura de Franco. Va ser inaugurat l'1 d'abril de 1959, en el vintè aniversari de la victòria del bàndol rebel en la Guerra Civil Espanyola.

Com a resultat de les qüestions sobre el seu lloc en la societat democràtica actual, en els darrers anys, dues lleis s'han referit directament a la Vall, establint que cal redefinir-la.

En primer lloc, la Llei 52/2007, de 26 de desembre, que reconeix i amplia drets i estableix mesures en favor d'aquells que van patir persecució o violència durant la guerra civil i la dictadura, va estipular que la Vall estaria estrictament sotmesa a les normes aplicables als llocs de culte i als cementiris públics i que no es podrien dur a terme actes de naturalesa política o que glorifiquin la Guerra Civil Espanyola o els seus protagonistes o la dictadura enlloc de les instal·lacions.

Posteriorment, la Llei 20/2022, de 19 d'octubre, de Memòria Democràtica va canviar el nom a «Valle de Cuelgamuros», i reafirma la prohibició de celebrar actes polítics o actes que glorifiquin la dictadura i la seva naturalesa com a cementiri civil, i va establir la seva nova funció com a eix fonamental de la reinterpretació democràtica contemporània, amb l'objectiu de conscienciar, a través de plans i mecanismes de recerca i difusió, sobre les circumstàncies de la seva construcció, el període històric en què es va construir i la seva significació, amb la finalitat de reforçar els valors constitucionals i democràtics.

LA LLEI DE MEMÒRIA DEMOCRÀTICA RECUPERA LES RESTES DE 9.000 PERSONES I LLIURA 1.614 DECLARACIONS DE RECONeixEMENT A LES VÍCTIMES

Foto:
Cipriano Pastrana.

Un dels científics forenses que treballen en la recuperació de restes al Valle de Cuelgamuros sosté una imatge d'arxiu

El 18 de novembre, el ministre de Política Territorial i Memòria Democràtica, Àngel Víctor Torres, va presentar al Consell de Ministres una avaluació dels tres anys transcorreguts des de l'aprovació de la Llei 20/2022, del 19 d'octubre, de Memòria Democràtica. Torres va explicar que, durant aquest període de governs progressistes, s'han exhumat gairebé 9.000 cossos i s'han emès 1.614 declaracions de reconeixement i reparació a víctimes de la guerra i la dictadura. El ministre també va indicar que, gràcies a la Llei de Memòria Democràtica, ha estat possible aturar iniciatives en algunes comunitats autònomes com Aragó, València, Cantàbria, Extremadura, les Illes Balears i Castella i Lleó, que pretenien derogar les lleis de memòria autonòmiques.

"Aquests nous reglaments, en algunes comunitats autònomes, dificulten l'atorgament de reparacions a les víctimes", va dir, alhora que va assenyalar que van ser els mateixos relators de l'ONU els qui van argumentar que les anomenades lleis de concòrdia

"violen el dret internacional". Torres va assenyalar que, amb el ja

extingit Primer Pla d'Exhumacions i el desenvolupament del II Pla d'Exhumacions (2025-2028), s'han dut a terme més de 700 accions i s'han recuperat 8.941 cossos. "Aquesta xifra representa gairebé la meitat de les 20.000 que probablement s'exhumaran, segons un estudi realitzat el 2019 per la Societat Aranzadi", va dir el ministre, que confia que el 100% de les tasques s'acabaràn durant la resta de la legislatura.

EXHUMACIONS A LA VALLE DE CUELGAMUROS

El ministre també va destacar el progrés que s'està fent al Valle de Cuelgamuros. Un equip científic i multidisciplinari està treballant a les criptes per exhumar i identificar 206 víctimes les famílies de les quals han sol·licitat la seva localització, d'acord amb la llei. Fins ara, s'han trobat 36 caixes que contenen 458 restes, i l'equip científic ha pogut identificar un total de 21 víctimes mitjançant proves d'ADN.

Un altre aspecte destacat pel ministre és el llançament del Banc Estatal d'ADN per a Víctimes de Guerra i Dictadura, que ja disposa del programari de gestió i els laboratoris dels quals han estat acreditats per

la Comissió Nacional per a l'Ús Forense de l'ADN. També va destacar el Mapa Integrat de Fosses Comunes, que es va presentar conjuntament amb Radio Televisión Española. Es tracta d'una versió multimèdia interactiva que recull la ubicació geolocalitzada de les fosses de la Guerra Civil Espanyola (1936-1939) i de la dictadura franquista, així com de les víctimes enterrades en elles, amb material audiovisual i informatiu per a cada fossa. El ministre va voler destacar l'impuls que el govern espanyol ha donat a la reinterpretació de la Valle de Cuelgamuros, amb la resolució d'un concurs internacional d'idees, que va guanyar el projecte "La base y la cruz" (La base i la creu). El projecte respon a una demanda històrica de les famílies i, malgrat les enormes dificultats, intenta, amb el rigor i la dedicació de l'equip multidisciplinari que hi treballa, retornar les restes dels seus éssers estimats perquè puguin rebre un enterrament digne, com s'ha fet en diverses cerimònies celebrades amb aquesta finalitat.

Foto: Cipriano Pastrana.

Procés de reconeixement i identificació de restes

El procés d'identificació genètica de les restes humanes exhumades del cementiri parroquial de Colmenar Viejo és essencial per a garantir-ne l'origen individual i per complementar les dades de la recerca històrica, arqueològica i antropològica, que, en conjunt, permetran la preparació de l'informe forense científic que es lliurarà amb les restes identificades a les famílies com a part del procés de reparació a les famílies i les víctimes. recerca arqueològica i antropològica, que, en conjunt, permetrà la preparació d'un informe forense científic que s'entregarà amb les restes identificades a les famílies com a part del procés de reparació a les famílies i les víctimes.

El projecte és una iniciativa de l'Associació de la Comissió de la Veritat de San Sebastián de los Reyes, amb el suport de l'Associació dels Set Municipis de la Zona Nord de Madrid amb els afusellats a Colmenar Viejo, un grup liderat per l'Ajuntament de San Sebastián de los Reyes el 2022.

L'objectiu del projecte era recuperar les restes de 108 persones afusellades a Guerra Civil Espanyola, un procés que va finalitzar el novembre de 2023. Durant el treball, dut a terme en tres fases durant els estius del 2022 i 2023, es van recuperar un total de 108 restes del cementiri parroquial i del passeig. D'aquestes, 77 van ser exhumades completament.

Al final de la guerra, entre l'abril i el novembre de 1939, un total de 108 persones (107 homes i 1 dona) van ser condemnades a mort pel consell de guerra de Colmenar Viejo.

EXHUMACIONS COLMENAR VIEJO

Entre les víctimes capturades per la força, hi havia 44 residents de Colmenar Viejo, 25 de San Sebastián de los Reyes, 16 de Fuencarral, 11 d'Hortaleza, 5 de

Moralzarzal, 3 de Chozas de la Sierra (Soto del Real), 2 de Manzanares el Real, 1 de Miraflores de la Sierra i 1 d'El Molar.

Tenien professions diverses, molts eren pagesos, i diferents afiliacions polítiques, tot i que molts compartien acrònims com els dels partits PSOE o PCE o els sindicats UGT o CNT.

Aquesta exhumació va ser la primera a la Comunitat de Madrid, essent la primera d'aquest tipus a la regió, i les troballes permetran a les famílies recuperar les restes dels seus éssers estimats i honrar la seva memòria.

El 2024 es va inaugurar una exposició amb imatges i objectes també recuperats de les fosses, com ara botons, cinturons, monedes, soles de goma i fins i tot una ampolla d'insulina, que han resistit vuit dècades sota terra i amb condicions meteorològiques variables.

El 25 de novembre, el ministre de Política Territorial i Memòria Democràtica, Ángel Víctor Torres, va presidir la cerimònia de devolució de 21 restes exhumades a les seves famílies al Manzanares (Ciudad Real), juntament amb, entre d'altres, el segon vicepresident del Govern de Castella la Manxa, José Manuel Caballero, i l'alcalde de Manzanares, Julián Nieva.

EXHUMACIONS I HOMENATGE AL MANZANARES

Manzanares va viure l'horror de la guerra. Entre el juliol de 1939 i el novembre de 1940, aquest municipi va ser testimoni d'execucions massives: "Homes, sindicalistes, pagesos, pastors, milicians, jornal·lers, comunistes i socialistes, tots amb una cosa en comú: cadascun d'ells va defensar la legalitat democràtica, el resultat de les urnes, i cadascun d'ells va enfrontar-se a un aixecament que va buscar, com de fet

va passar, retornar Espanya a caciquisme i l'esclavitud", va emfatitzar el ministre.

"Avui és un moment per honorar aquells que van ser silenciats, per reconèixer la seva memòria i per reafirmar que la societat espanyola no els ha oblidat. Recordem la seva força i la seva resiliència, i el seu llegat viurà en la nostra memòria col·lectiva, inspirant-nos a lluitar per un present i un futur més justos", va afegir.

La cerimònia d'homenatge celebrada al Manzanares marca el final d'un llarg viatge per als seus familiars, que mai no van renunciar a recuperar els cossos dels seus avantpassats. El ministre es va dirigir a les seves famílies dient: "Doneu la benvinguda als vostres éssers estimats, aquells que van deixar una empremta indeleble en cada llar, cada escola, cada arxiu que preserva la veritat. La vostra paciència, serenitat i persistència han estat una guia per a nosaltres, i aquest acte de reparació no hauria estat possible sense la vostra força."

Entrega de les restes de les víctimes a les seves famílies al Manzanares

HOMENATGE A AZAÑA A MONTAUBAN

Ofrena floral del Ministre i secretari d'Estat a la tomba d'Azaña

El 6 de novembre, el ministre Ángel Víctor Torres va retre homenatge a Manuel Azaña a Montauban (França), durant la setmana que commemora el 85è aniversari de la seva mort. Torres va inaugurar la XX Conferència Manuel Azaña a l'Ancien Collège de la localitat francesa i va dipositar flors a la tomba de l'últim president de la Segona República.

Durant l'homenatge, el ministre va emfatitzar que Azaña «no era un polític qual-sevol», sinó «un intel·lectual compromès i reformista que estava convençut que el progrés no ve de la confrontació, sinó de la ferma defensa dels valors democràtics». Per a Torres, el polític espanyol «encarnava la dignitat d'un país sencer» quan,

«amb un dolor enorme, va veure com el projecte democràtic que havia promogut era destruït per la intolerància i la violència.»

«El seu projecte per a Espanya era el d'una República que educaria, garantiria "drets,

distribuiria oportunitats i respectaria la diversitat dels seus pobles", va dir el ministre, que anava acompanyat pel secretari d'Estat de Memòria Democràtica, Fernando Martínez; l'ambaixador d'Espanya a França, Víctorio Redondo; el cònsol general d'Espanya a Tolosa, Manuel Larrotcha; el tinent d'alcalde de Montauban, Philippe Becade; i el president de l'Associació Presència de Manuel Azaña, Bruno Vargas; entre altres autoritats.

Azaña

va ser un intel·lectual compromès i un reformista que estava convençut que el progrés no prové de la confrontació, sinó de la ferma defensa dels valors democràtics

SEPTFONDS LLOC DE LA MEMÒRIA

Després de retre homenatge a Azaña, el ministre va descobrir una placa que reconeixia l'antic camp de Septfonds, conegut en aquella època com a Camp de Judes, com a Lloc de Memòria Democràtica. Torres, acompanyat per l'alcalde de Septfonds, Nadine Signopoli, va recordar que milers de víctimes espanyoles de les represàlies van ser internades aquí en condicions subhumanes, com va ser el cas en altres llocs similars a França, arran de l'exili republicà de la denominada «retirada», forçada pel cop d'estat i la Guerra Civil Espanyola.

Torres va recordar històries com la de Joaquín Llin, un valencià que va marxar de casa als 21 anys i que la seva família no va tornar a veure mai més. "Les seves nebodes netes, Remedios i Vicenta, ara a la vuitantena, van poder recuperar, amb gran emoció, alguns objectes del seu besoncle, que va ser internat en aquest camp", va explicar.

"Que aquest Lloc de Memòria sigui alhora una escola i una advertència: una escola per a aquells que han d'aprendre a protegir els seus drets; una advertència per a aquells que utilitzen l'exclusió com a eina política", va concloure el ministre.

Imatges de la declaració del camp de Septfonds com a lloc de memòria

Descobriments del monòlit a Largo Caballero a Sachsenhausen

SACHSENHAUSEN I MAUTHAUSEN: DOS ENCLAUS ESSENCIALS PER A ENTENDRE LA MEMÒRIA DEL SEGLE XX

Durant els actes internacionals en memòria de les víctimes del nazisme, amb motiu del 79è aniversari de l'alliberament del camp de concentració de Mauthausen (Àustria) el maig de 2024, el ministre de Política Territorial i Memòria Democràtica, Àngel Víctor Torres, va reafirmar el compromís del Govern d'Espanya de fer complir la Llei de Memòria Democràtica. També va subratllar que «avui, més que mai, hem d'aprendre de l'horror viscut als camps de concentració nazis i de la crueltat humana per tal d'evitar que les ideologies totalitàries ressorgeixin».

Als actes commemoratius hi va assistir una delegació del Govern d'Espanya encapçalada pel ministre Torres i el ministre de Drets

Socials, Consum i Agenda 2030, Pablo Bustinduy. Van estar acompanyats pel secretari d'Estat de Memòria Democràtica, Fernando Martínez, i l'ambaixadora d'Espanya a Àustria, Aurora Mejía.

Per a Torres, Mauthausen «estarà sempre vinculat a la nostra història, i no hi ha cap lloc més solemne que aquest per reafirmar el nostre compromís de garantir que els errors que ens van portar a l'abisme no es tornin a repetir mai».

El ministre va insistir que és important que els joves europeus tinguin un bon coneixement de la història per no caure en les trampes de revisionisme i negacionisme històric

Visita al camp de Mauthausen

de l'extrema dreta. “No donar mai res per fet, lluitar per la preservació de la llibertat i construir la democràcia dia a dia, que és tan preciosa com fràgil”, va remarcar. Va reconèixer que el que va passar en aquest lloc pot semblar llunyà per a la gent més jove, “però han de saber que les llibertats de les quals gaudeixen avui van ser les llibertats per les quals van lluitar les persones que van patir aquí.”

Ángel Víctor Torres va subratllar «el compromís del Govern d'Espanya de mostrar la determinació més ferma per fer complir la Llei de Memòria Democràtica a cada racó del territori espanyol».

Les víctimes i les seves famílies estan protegides pel dret internacional. Els relators de l'ONU ho han reiterat recentment en una declaració contundent, advertint que les lleis promogudes per la dreta i l'extrema dreta en algunes comunitats autònomes contravenen els Drets Humans i fan invisibles les víctimes del franquisme. Aquestes lleis equiparen la dictadura amb períodes democràtics com la Segona República, va afegir.

El ministre va subratllar que «la llibertat, la democràcia i l'estat de dret es construeixen dia a dia. Són assoliments històrics d'un valor incalculable,

però alhora fràgils si no perseverem permanentment en cuidar-les. És la nostra responsabilitat mantenir i difondre la memòria.”

Torres va destacar l'exemple de molts joves estudiants de diferents països que van recórrer el camp, commocionats i, en molts casos, plorant quan van conèixer l'horror que hi van patir moltes persones, incloent-hi més de 7.000 espanyols. “Les paraules són l'arma que tenim avui per defensar allò en què creiem, per convèncer els altres i per donar la mà en el debat en lloc de prémer el gallet per matar aquells que pensen diferent. Crido aquí avui, com van cridar els presoners alliberats en aquest lloc 79 anys, ‘mai més’, perquè encara avui hi ha moviments que busquen tornar al pitjor de la història recent del nostre país i d'Europa”, va dir.

Els actes es van celebrar en memòria dels 10.000 espanyols que van patir els horrors dels camps de concentració nazis i van ser condemnats al silenci i a l'oblit. Més de 7.500 presoners que ja havien patit les pitjors conseqüències de la Guerra Civil Espanyola van ser traslladats a Mauthausen-Gusen, acabant en el lloc conegut com «el camp dels espanyols». Només un terç en va sobreviure. L'Exèrcit dels Estats Units va alliberar els supervivents el maig de 1945.

Deposició de corones dels ministres Torres i Bustinduy a Mauthausen

EXPOSICIÓ DE MAUTHAUSEN: MEMÒRIES COMPARTIDES

Es va inaugurar una exposició organitzada pel Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica i el Centre Sefarad-Israel al Pavelló 11, amb l'objectiu de reflexionar sobre la memòria dels deportats jueus i dels republicans espanyols que van ser internats al camp de concentració de Mauthausen entre el 1940 i el 1945.

Mauthausen: Memòries compartides presenta reproduccions de fotografies —la majoria preses per Francisco Boix— i documents originals dels arxius del Memorial de Mauthausen. També inclou testimonis de supervivents sobre trobades entre deportats espanyols i jueus sefardites. Aquest material pretén humanitzar la tragèdia, escoltar com els mateixos deportats expliquen les seves històries compartides i rescatar de l'oblit la col·laboració i la solidaritat de dones i homes que, en condicions extremes de patiment, van mantenir la seva fe en els altres i en la dignitat humana.

A més d'inaugurar l'exposició, els ministres també van assistir al desfilat principal dels actes commemoratius i van participar en la cerimònia de col·locació de corones al monument dedicat als republicans espanyols, així com en les cerimònies celebrades davant dels monuments en homenatge als pobles de França, Ucraïna, el poble jueu i el poble gitano.

VIATGE A L'ARGENTINA I XILE PER PROMOURE EL RECONeixEMENT DE LA NACIONALITAT PER ALS DESCENDENTS D'EXILIATS

EL MINISTRE ÁNGEL VÍCTOR TORRES VIATJA A L'ARGENTINA I XILE

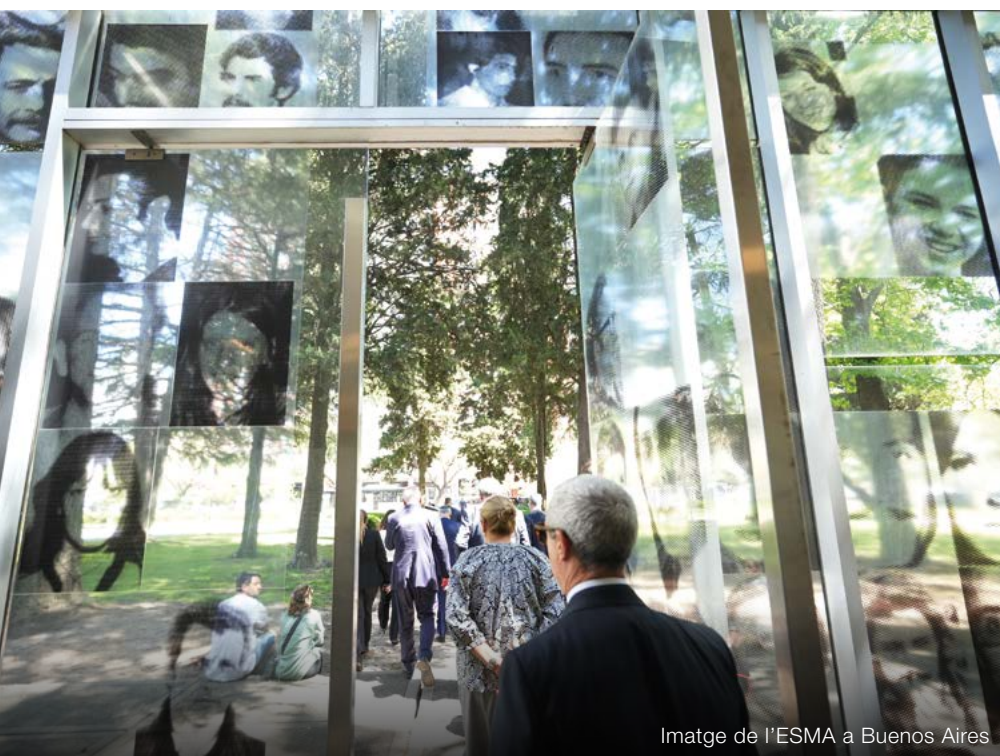
El ministre i els secretaris d'Estat de Memòria Democràtica i de Política Territorial viatgen a l'Argentina i Xile per reunir-se amb la comunitat espanyola i conèixer el procés d'adquisició de la nacionalitat espanyola a través de la Llei de Memòria Democràtica. Fins ara, s'han presentat més de dos milions de sol·licituds.

VISITA A L'ARGENTINA

Després d'una reunió de treball amb els consuls espanyols a l'Argentina per analitzar la situació general sobre l'adquisició de la nacionalitat espanyola en virtut de la Llei de Memòria Democràtica, que ha permès a 174.277 descendents d'exiliats espanyols a l'Argentina adquirir la nacionalitat espanyola a data d'avui, 31 de juliol, el ministre es va reunir amb la premsa. 174.277 descendents d'exiliats espanyols a l'Argentina han adquirit el dret a la nacionalitat espanyola, segons dades

del 31 de juliol, i el ministre es va reunir amb la premsa per analitzar la situació i va explicar que la Llei 20/2022, del 19 d'octubre, de Memòria Democràtica, l'objectiu principal de la qual és indemnitzar i reconèixer les víctimes de la guerra i la dictadura, inclou la possibilitat que les persones nascudes fora d'Espanya, els pares o avis de les quals eren originàriament espanyols, sol·licitin la nacionalitat espanyola. "Era i és una qüestió", va dir, "de reparar parcialment les conseqüències de l'exili per motius polítics, socials, ideològics, religiosos o d'orientació i identitat sexual".

"Era just que hi hagués una llei que respongués a tots aquells que van haver de marxar d'Espanya a causa de l'arribada del totalitarisme", va dir, explicant que, segons dades del 31 de juliol, 876.321 persones de tot el món ja han sol·licitat la ciutadania espanyola. D'aquests, 414.652 descendents ja han consolidat el seu dret i 237.145 ja estan registrats i han rebut el seu passaport. Argentina és el país que ha registrat el nombre més alt de sol·licituds, amb 366.579, la qual cosa representa el 40 % del nombre total de sol·licituds, tot i que aquestes xifres han augmentat considerablement fins ara, ja que totes les sol·licituds presentades, que superen els 2.300.000, s'estan processant, la qual cosa suposa un repte per a les representacions diplomàtiques a l'estranger.

Imatge de l'ESMA a Buenos Aires

El ministre i l'ambaixador a l'ofrena floral a les víctimes espanyoles de la dictadura argentina al jardí de l'ambaixada d'Espanya a Buenos Aires

OFRENA FLORAL PER ALS DESAPAREGUTS

A continuació, va presidir la cerimònia anual d'homenatge celebrada als jardins de l'Ambaixada d'Espanya a l'Argentina, al monument a les víctimes espanyoles de la dictadura argentina (1976 i 1983).

Durant l'homenatge floral als homes i dones espanyols que van desaparèixer durant la dictadura argentina, Ángel Víctor Torres va indicar que hi ha una llista inicial de 135 víctimes, que s'ampliarà a mesura que es descobrin més noms, en un esforç per respondre al dret de les famílies a saber la veritat.

El ministre va estar acompanyat per la presidenta de l'Associació de Famílies de Victimes Espanyoles, Consuelo Castaño; el secretari d'Estat de Memòria Democràtica, Fernando Martínez; el secretari d'Estat de Política Territorial, Arcadi España; i l'em-Ambaixador d'Espanya a l'Argentina, Joaquín de Arístegui.

Després, el ministre es va desplaçar al Consolat General d'Espanya a Buenos Aires per comprovar de primera mà com avança el procés de nacionalitat i l'enorme demanda de sol·licituds que s'estan tramitant.

El ministre va visitar després el Museu de la Memòria de l'ESMA, amb el qual hi ha un acord de cooperació, i el Museu de la Immigració, i va concloure la seva visita a Buenos Aires amb una gran trobada al Centre Galícia de Buenos Aires amb la comunitat espanyola, a la qual va transmetre el compromís del Govern d'Espanya de tramitar totes les sol·licituds de nacionalitat que s'havien presentat.

Finalment, després de visitar la seu de l'Organització d'Estats Iberoamericans (OEI) a Buenos Aires, va marxar cap a Santiago de Xile.

VISITA A XILE

Després de la reunió institucional amb les autoritats xilenes, el ministre es va reunir amb la premsa per explicar els objectius del seu viatge, entre els quals el procés d'adquisició de la nacionalitat espanyola va tenir un lloc destacat. Va explicar que el Govern espanyol, en virtut de la Llei de Memòria Democràtica, ja ha concedit la nacionalitat espanyola a 36.041 descendents d'exiliats que van haver d'emigrar a Xile durant la guerra i la dictadura.

A continuació, després d'una reunió de treball amb líders institucionals com el Consell de Residents Espanyols a l'Exterior (CRE), l'Associació d'Institucions Espanyoles a Xile (AIEC), les Comunitats Regionals i els Consuls Honoraris, el ministre es va reunir amb la comunitat espanyola en una cerimònia emotiva en la qual, com en el cas d'Argentina, va expressar el seu compromís

de respondre a totes les sol·licituds que se li presentin.

En el seu discurs, el ministre va assenyalar que «Xile els va salvar. Els va donar una llar. Els seus fills van créixer aquí. També els seus néts. La calidesa del poble xilè els va permetre reconstruir les seves vides. I també van contribuir a fer aquest país més gran amb els seus esforços». A la cerimònia va estar acompanyat pel secretari d'Estat per a la Memòria Democràtica, Fernando Martínez; el secretari d'Estat per a la Política Territorial, Arcadi España; i l'ambaixadora d'Espanya a Xile, Laura Oroz. Torres va voler destacar que «el Govern d'Espanya va mostrar una gran sensibilitat» en reconèixer els emigrants espanyols.

Finalment, després de reunir-se amb el ministre de l'Interior xilè, va fer una visita guiada pel Museu de la Memòria i els Drets Humans de Xile amb la seva directora, María Fernanda García Iribarren

REUNIÓ AMB EL MINISTRE DE L'INTERIOR

Ángel Víctor Torres també es va reunir amb el ministre de l'Interior xilè, Álvaro Elizalde, amb qui va parlar del model territorial de tots dos països. Torres va destacar els beneficis del model autonòmic espanyol. «Més autonomia no significa menys estat. La descentralització ens permet oferir millors serveis als ciutadans i reflecteix la diversitat del nostre país», va concloure. Tots dos ministres van reconèixer la gran col·laboració entre els dos governs en aquest àmbit.

Visita al ministre de l'Interior de Xile

Instal·lació 'Libre' (Lliure), de Fernando Sánchez Castillo, Cercle de Belles Arts, Madrid.

Comissionat “ESPANYA EN LLIBERTAT. 50 ANYS” UNA CONVERSA SOBRE LA NOSTRA DEMOCRÀCIA

L'any 2025 va marcar una fita en la celebració de cinc dècades de llibertat i democràcia a Espanya. El Comissionat per a la Celebració dels 50 Anys de Llibertat a Espanya, que depèn del Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica, ha desplegat al llarg d'aquest any un programa ampli, pluralista i descentralitzat que ha portat el diàleg democràtic a tot el país, reforçant una ciutadania més conscient, millor informada i més compromesa.

Amb més de 600 activitats al llarg de l'any, el Comissionat ha promogut un programa dinàmic que combina la memòria, la creació contemporània, la reflexió crítica i la celebració de les llibertats guanyades des del final de la dictadura de Franco.

El llançament de la campanya «La democràcia és el teu poder» al novembre va reforçar aquesta línia de treball: una iniciativa de comunicació que apel·la directament als ciutadans — especialment els nascuts en democràcia — per destacar la importància de protegir i valorar el sistema democràtic.

Aquest informe recull les principals accions, col·laboracions i línies estratègiques desenvolupades pel Comissionat durant el 2025, així com els principis que guiaran les seves accions el 2026.

UN ANY PER A RECORDAR QUE LA DEMOCRÀCIA S'HA DE PROTEGIR, DEFENSAR I DEBATRE

El Comissionat ha centrat el seu programa del 2025 en una idea central: apropar la conversa democràtica als ciutadans, defensar els drets i les llibertats, recordar què va significar la seva absència durant la dictadura i crear espais de debat, aprenentatge i participació.

Com va assenyalar Ángel Víctor Torres, ministre de Política Territorial i Memòria Democràtica, durant la presentació anual del programa: «Volem convidar a una reflexió serena sobre què significa viure en una democràcia i què significava viure sense llibertats. Els nascuts després de 1975 veuen la dictadura com una cosa llunyana, però no ho és; hem de comparar aquests drets amb els repressió i l'absència de llibertats que les van precedir.»

Foto: Comissionat 50 Anys de Llibertat a Espanya/Estudio Perplejo.

Trobada: 'Memòria i Democràcia a l'Aula'; Larra Space, 6 de març de 2025.

El ministre també va subratllar la importància d'estendre les activitats a tota Espanya: «Celebrar mig segle de llibertat és celebrar la pluralitat que ens defineix com a país. Espanya és diversa, rica en llengües i expressions culturals; cada territori ha de posar-hi la seva veu».

«LA DEMOCRÀCIA ÉS EL VOSTRE PODER»: UNA CAMPANYA PER A GENERAR CONVERSA

La campanya [#LaDemocraciaEsTuPoder](#) s'ha convertit en el centre de comunicacions del programa del Comissionat. Dissenyada com un recurs per implicar els ciutadans —especialment els joves—, la campanya ha transmès un missatge directe: la democràcia és un súper poder col·lectiu que exigeix responsabilitat individual.

La Comissionada Carmina Gustrán ho va expressar així: «Aquesta campanya fomenta la reflexió. No busca provocar per provocar, sinó encendre una conversa sobre la democràcia, la pluralitat i els nostres drets. Si algú rebutja aquesta conversa, hauria d'explicar per què».

El manifest audiovisual de la campanya enumera drets essencials: *el dret a expressar una opinió, a creure o no creure, a tenir qualsevol ideologia o cap*. Els elements de carrer inclouen titulars que mostren l'abast de la democràcia, com ara: «Poder fer campanya per promoure la democràcia. Poder criticar-la.»

La campanya —desenvolupada per ContrapuntoBBDO, produïda per Smile i amb música de La Élite— inclou peces per a televisió, publicitat exterior, ràdio i una estratègia digital que ha amplificat el missatge a les xarxes socials i a espais educatius.

MÉS DE 400 ACTIVITATS: CULTURA, MEMÒRIA I PARTICIPACIÓ A TOT EL PAÍS

El programa 2025 s'ha desenvolupat en estreta col·laboració amb les delegacions i subdelegacions del govern, així com amb les comunitats autònomes, els ajuntaments, universitats, centres educatius i entitats culturals.

Només entre novembre i desembre, es van celebrar més de 400 activitats a totes les províncies espanyoles. Aquestes van

Carmina Gustrán, comissària per a la Celebració dels 50 anys de Llibertat a Espanya, a la presentació de la campanya i el programa 'Democràcia és el teu poder'.

Carmina Gustrán, comissària per a la Celebració dels 50 anys de Llibertat a Espanya, a la presentació de la campanya i el programa 'Democràcia és el teu poder'.

incloure programació cultural i artística amb concerts i cicles musicals vinculats a la memòria democràtica; actuacions al carrer i murals participatius; exposicions sobre la història recent, els drets civils i els moviments socials; projeccions audiovisuals i fòrums de cinema en espais educatius i culturals. S'han dut a terme activitats de teatre, literatura i festivals amb funcions i conferències matinals basades en l'espectacle «1936», representat a múltiples ubicacions; el programa específic a Europalia (Bèlgica), reforçant la presència internacional de la memòria democràtica espanyola; la col·laboració amb el Festival de Cinema de Sant Sebastià, amb activitats dedicades als joves; i la destacada participació al Festival Eñe 2025, amb activitats literàries sobre la memòria i la democràcia.

Amb l'objectiu de teixir xarxes que perdurin i enforteixin l'ecosistema de la memòria democràtica a Espanya, la Comissió ha ampliat la seva xarxa d'aliances i col·laboracions institucionals amb la societat civil, incloent-hi ministeris i organismes públics; centres educatius, universitats i

associacions; organitzacions internacionals com ara EUROM (Observatori Europeu de Memòries); artistes, festivals, productors i col·lectius amb una llarga trajectòria en la memòria democràtica.

JOVENTUT I DEMOCRÀCIA: LA PRIORITAT ESTRATÈGICA PER AL 2026

Una de les quatre àrees principals de treball del Comissionat – al costat de *les commemoracions i festivals*; *els passats incòmodes i futurs possibles*; i *les memòries populars* – ocuparà el centre de l'escena el 2026: joventut i democràcia.

Durant el 2025, s'han establert les bases per a aquesta estratègia, que busca donar veu a les generacions que han crescut en llibertat, per conèixer les seves perspectives sobre el passat, el present i el futur democràtic.

Entre les fites de l'any hi ha l'acord amb el Consell de la Joventut d'Espanya per a reforçar la seva xarxa territorial i promoure festivals de cultura i pensament

juvenil a totes les comunitats autònomes; la col·laboració amb l'INJUVE, l'Institut de Memòria de Navarra i l'EUROM per crear aliances que permetin el desenvolupament de projectes de formació, difusió i creació per a joves; el disseny d'un videojoc per entendre els riscos per a la democràcia, una eina que tindrà com a objectiu identificar actituds personals, socials i polítiques que puguin socavar els principis democràtics; la gestió d'una nova línia de treball amb difusors digitals per portar la conversa democràtica a les xarxes, les plataformes juvenils i els espais de creació digital, i l'expansió de la col·laboració amb el Festival de Cinema de Sant Sebastià amb una secció específica i estable dedicada a joves creadors i espectadors.

Tal com va assenyalar la comissària Carmina Gustrán: «Volem que els joves ocupin el centre de l'escena. Volem que les nostres accions serveixin per a reforçar els valors democràtics, promoure la convivència i facilitar espais de diàleg amb la història i el discurs contemporani».

UN PAÍS EN DIÀLEG: PARTICIPACIÓ, MEMÒRIA I COHESIÓ TERRITORIAL

El balanç de 2025 mostra un país immers en una conversa democràtica. Des de Ceuta fins a Lugo, passant per Pamplona, Càceres, Jaén, Gijón i Tarragona, les activitats del Comissariat han estat un catalitzador de participació, mobilitzant milers de persones, amb una atenció especial als joves. A través de tallers escolars, intervencions urbanes, xerrades, obres de teatre, clubs de lectura, debats públics, pòdcasts i activitats intergeneracionals, el Comissionat ha assolit el seu objectiu: fer que la gent torni a parlar de democràcia, per entendre-la, comparar-la, defensar-la i sentir-la com a pròpia.

CONCLUSIÓ: UN ANY QUE OBRE CAMÍ

L'any 2025 ha estat un punt d'inflexió en la celebració de les cinc dècades de llibertat d'Espanya. S'ha promogut una conversa necessària, s'han establert xarxes institucionals i culturals, i s'ha reforçat la consciència democràtica en tots els estaments de la societat.

La feina continuarà i s'intensificarà el 2026, amb un enfocament especial en els joves i en la creació d'eines educatives, culturals i digitals que ens permetran continuar construint una democràcia forta, oberta, diversa i pluralista.

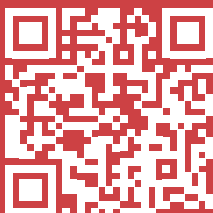
ACTIVITATS DESTACADES DE 2025

Al llarg de l'any, el programa "Espanya en llibertat. 50 anys" ha promogut iniciatives culturals, educatives i participatives arreu del país. Entre les activitats més representatives, pel seu impacte i diversitat, destaquen:

- Exposició "De coros, danzas y desmemoria" (Museu Nacional d'Antropologia, Madrid), una mostra que recupera el folklore crític i les expressions culturals que van ajudar a mantenir la memòria i la identitat durant la dictadura.
- Exposició "Del éxodo y del viento: exilio español en el Magreb (1939–1962)" (Casa Àrab, Còrdova), una mirada en profunditat a l'exili espanyol des del 1939, amb testimonis, documentació i objectes que narren la vida quotidiana de milers d'exiliats.
- Trobada educativa «Memoria i democràcia en las aulas» (Madrid). Una jornada amb professorat i equips directius per introduir noves metodologies de memòria democràtica a les escoles, amb tallers i materials didàctics.
- Festival Eñe 2025 (Madrid i Màlaga). Sota el lema Placer, una reivindicació subversiva, va reunir escriptors, creadors, cineastes i músics per debatre la relació entre cultura, llibertat i memòria.
- Festival de les Idees i la Cultura-FIC (Las Palmas de Gran Canaria). Debats, concerts, monòlegs, pel·lícules i activitats participatives que abordaven la democràcia des de la perspectiva de la cultura contemporània.
- Residència dramàtica a amb el Centre Dramàtic Nacional Convocatòria per a desenvolupar una obra de teatre vinculada als 50 anys de llibertats, amb residència entre finals del 2025 i el 2026.
- Tallers de creació de murals (Universitat de Lleó). Activitats participatives per dissenyar i crear murals vinculats a la memòria democràtica i la reflexió intergeneracional.
- Espectacle "Libertad sin ira" (Jaén). Una producció multidisciplinària - dansa, música, teatre, rap, flamenc, poesia i música electrònica - protagonitzada principalment per joves, que combinava art i memòria.
- Exposició sensorial "El Oasis" (Barcelona). Una instal·lació immersiva dedicada a les dones que van resistir la dictadura, recuperant històries silenciades a través de l'art contemporani.

Aquestes iniciatives reflecteixen la diversitat del programa: art, educació, memòria històrica, creació contemporània i participació ciutadana, amb una atenció especial als joves.

**TOTES LES ACTIVITATS
DEL COMISSARI ES
PODEN TROBAR A:**

**Poder
haber llegado
en patera
y que tu hijo
juegue en
la selección
española.**

—
**La
democracia
es
tu poder**

espanaenlibertad.gob.es

GOBIERNO
DE ESPAÑA

**ESPAÑA EN
LIBERTAD**
— 50 AÑOS —

Poder opinar. Poder creer en Dios. Poder no creer.
Poder ser de derechas, de izquierdas, de centro.
Poder ser de nada. Poder abortar. Poder casarte
con quien quieras. Poder divorciarte las veces que
quieras. Poder ser monárquico. Poder ser
republicano. Poder morir con dignidad. Poder ser
nacionalista, progresista o conservador. Poder
estudiar en tu lengua. Poder querer sin miedo.
Poder luchar por lo que crees. Poder cuestionar a
los poderosos. Poder cuestionar las noticias.
Poder cuestionar este anuncio. Poder apoyarlo.

**La
democracia
es
tu poder**

espanaenlibertad.gob.es

[#LaDemocraciaEsTuPoder](https://twitter.com/LaDemocraciaEsTuPoder)

GOBIERNO
DE ESPAÑA

**ESPAÑA EN
LIBERTAD**
— 50 AÑOS —

RUTA A L'EXILI

La cinquena edició de la Ruta a l'Exili va reunir quaranta joves de tota Espanya a França, que van seguir les passes de l'exili republicà després de la Guerra Civil Espanyola. Els ministres Ángel Víctor Torres i Sira Rego van mantenir una reunió amb els participants a Argelès-sur-Mer, on van emfatitzar la necessitat que «els nostres joves coneguin la veritat sobre el que va passar» perquè puguin «reforçar la nostra democràcia».

El ministre de Política Territorial i Memòria Democràtica, Ángel Víctor Torres, va participar, juntament amb la ministra llocs de memòria especialitzats a Navarra, com el Fort de San Cristóbal, el Parc de la Memòria a de Nens i Joves, Sira Rego, i el Sartaguda, el camp de concentració. Per encàrrec de la commemoració «Espanya en llibertat. 50 anys», Carmina Gustrán, a la Ruta de l'Exili, en la qual quaranta joves van recórrer les passes de l'exili republicà i civil per Navarra, Catalunya i França.

Durant la primera setmana de la Ruta, que va començar a Madrid el 15 de juliol, els participants van visitar, acompanyats de

l'equip d'educació, historiadors locals i guies de Gurs i Sima Legarrea, i van gaudir d'experiències úniques com una ruta de contraban nocturna a Lizuniaga guiada per Santiago Elizagoien (antic contrabandista) i Mikel Albisu (guia de muntanya).

Les activitats del campament juvenil, organitzades per l'Associació Be Wild Be Proud i l'Associació Ruta a l'Exili, com a part del programa «Espanya en llibertat 50 anys» van tenir lloc entre llocs clau de la memòria històrica de l'exili republicà al sud de França, on milers de persones van buscar refugi fugint de la repressió de Franco al final de la Guerra Civil Espanyola de 1936-39.

Espanya
en
llibertat
50 anys

Durant la reunió amb els joves, Àngel Víctor Torres, ministre de Política Territorial i Memòria Democràtica, va assenyalar que “el Govern d'Espanya continua consolidant el seu objectiu de complir i fer complir la Llei de Memòria Democràtica i honrar els principis de veritat, justícia, reparació i garanties de no repetició”. “En aquesta tasca”, va continuar, “el paper de la joventut del nostre país és fonamental. Són el nostre present i el nostre futur, i han de construir l'Espanya del demà sobre els sòlids fonaments de la veritat històrica i el reconeixement d'aquells que es van sacrificar perquè poguessin gaudir d'una de les democràcies més avançades del món.”

La ministra de Joventut, Sira Rego, va destacar que aquesta iniciativa està liderada per joves implicats i mobilitzats.

“Aquesta activitat és un exemple del compromís dels joves amb la memòria democràtica, no només com a treball històric, sinó també com una eina per millorar la nostra societat enfortint els valors democràtics i frenant els discursos d'odi.”

En aquest sentit, Carmina Gustrán, Comissionada per a la Celebració dels 50

Anys de Llibertat a Espanya, ha destacat la importància de “connectar aquests coneixements històrics amb els problemes del present, per abordar-los des d'una perspectiva crítica i evitar els errors del passat. De la mateixa manera, el cap de la Comissió Espanyola per als 50 Anys de Llibertat –que cobrirà gran part de la Ruta de l'Exili el 2025 i una nova versió basada en la ruta de la *Desbandá* entre Màlaga i Almeria el 2026– va voler destacar que el programa dels 50 anys de Llibertat d'Espanya inclourà els projectes creatius realitzats pels participants en aquesta activitat promoguda per l'INJUVE, que ha celebrat la seva cinquena edició aquest any.

Una de les activitats de la ruta va tenir lloc a La Coume, un refugi de muntanya que va acollir nens refugiats de la guerra des del 1933, i al Museu Memorial del Camp de Rivesaltes, que durant gairebé setanta anys va acollir el camp de concentració més gran de l'Oest i també el que va durar més temps; creat el 1939 per allotjar exiliats republicans espanyols.

Els participants van poder descobrir Argelès-sur-Mer, un enclavament històric i símbol de la memòria de l'exili republicà, gràcies a l'associació Fils et Filles de Républicains Espagnols et Enfants de l'Exode (Fills i Filles de republicans espanyols i fills de l'exili), que van compartir els seus testimonis familiars amb els joves.

El grup també va visitar el monument a Walter Benjamin, un filòsof alemany que va morir a Portbou, un poble català on va acabar mentre fugia del nazisme, després de ser detingut per la policia de Franco.

EDICIONS ANTERIORS

Des de la seva creació el 2020, Route to Exile s'ha consolidat com un projecte de referència en l'àmbit de la memòria democràtica i l'educació crítica per a joves. Cada edició, «Un millar de huellas» (2021), «Los presentes desterrados» (2022), «Cicatrices del paisaje» (2023) i «Arqueología de un bolsillo» (2024), ha adoptat un enfocament educatiu diferent, combinant la recerca històrica, l'aprenentatge experiencial i la reflexió col·lectiva.

L'activitat Ruta a l'exili forma part del programa “Espanya en llibertat. 50 anys” i és una iniciativa de l'Institut de la Joventut d'Espanya

ELS LLOCS DE MEMÒRIA: EL MAPA DE LA MEMÒRIA DEMOCRÀTICA A ESPANYA

L'article 51 de la Llei 20/2022, del 19 d'octubre, de Memòria Democràtica, estableix la creació de l'Inventari Estatal de Llocs de Memòria Democràtica, com a mitjà per a fer-ne difusió.

Els Llocs de Memòria, segons la llei, poden ser espais, edificis, llocs o patrimoni cultural intangible on van tenir lloc esdeveniments d'importància històrica, com ara la lluita dels ciutadans pels seus drets i llibertats, la memòria de les dones, o esdeveniments relacionats amb la repressió de la resistència al cop d'Estat de 1936, la Guerra, la Dictadura, l'exili i la lluita per la recuperació i el foment dels valors democràtics.

Fotos: Juan Baraja, Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica

Ofrena del ministre i de l'alcalde d'Almeria a la cerimònia de rebuig de les restes de "Los Coleraos"

En els darrers anys, Espanya ha fet progressos en una tasca de llarga durada: identificar i reconèixer els llocs vinculats a la seva història democràtica i a la repressió patida per aquells que van defensar les llibertats civils. El procés, emmarcat en la Llei 20/2022, de 19 d'octubre, de Memòria Democràtica, busca preservar, protegir i difondre el valor històric, simbòlic i educatiu d'aquells llocs on van tenir lloc esdeveniments decisius en la defensa dels drets i les llibertats.

Segons la llei, la declaració d'un Lloc de Memòria Democràtica té un doble objectiu: reconèixer i honrar les víctimes i aquells que van lluitar pels valors democràtics, i garantir que els esdeveniments del passat siguin coneguts i entesos per les generacions presents i futures. Cada indret ha de tenir senyalització i panells informatius que n'expliquin la història i la importància, convertint-se així en un espai públic per a la memòria, el coneixement i l'aprenentatge cívic.

El Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica ha declarat diversos d'aquests espais. Però, més enllà de l'acte administratiu, aquests reconeixements ens permeten traçar una línia històrica que abasta dos segles de lluita per la llibertat, des dels moviments liberals del segle XIX fins a la dictadura franquista i l'exili republicà. Els llocs de memòria democràtica organitzen el passat en el territori i el posen a disposició dels ciutadans, no pas com una evocació sentimental, sinó com una eina de coneixement i compromís amb els valors democràtics.

LLOCS LLIBERALS: L'ARREL DE LES LLIBERTATS

Abans que el segle XX sacsegés el país amb guerres i dictadures, Espanya ja coneixia la lluita per la llibertat. El segle XIX va ser l'escenari d'alçaments, pronunciaments, execucions i constitucions. Per aquest motiu, molts dels llocs declarats fan referència a aquesta **tradició liberal**, l'origen llunyà de la democràcia actual.

El **Monument a la Constitució de 1812** i el **Teatre Reial de les Corts** de Cadis són els epicentres simbòlics d'aquell primer intent de sobirania popular. Va ser en aquestes sales on es va redactar 'La Pepa', la primera Constitució espanyola, que proclamava la sobirania nacional, la llibertat de premsa i la igualtat davant la llei. Dos segles més tard, ambdós espais han estat declarats llocs de memòria democràtica: no només per honorar un text legal, sinó també per recordar l'esperit reformista i cívic que va inspirar aquella gesta.

El nom de **Rafael del Riego** apareix en diversos llocs del mapa: a Tuña (Astúries), la seva terra natal, i a Las Cabezas de San Juan (Sevilla), on el 1820 va proclamar la Constitució en oposició a l'absolutisme de Ferran VII. Riego simbolitza el coratge de l'exèrcit liberal i el preu de la rebel·lió: va ser executat públicament per traïció. Avui, els seus monuments i places formen part de la memòria democràtica com testimoni de la **defensa del constitucionalisme i de les llibertats públiques**.

Un altre màrtir per aquesta causa va ser **José María Torrijos**, un general liberal afusellat el 1831 juntament amb els seus companys a les platges de Màlaga. El seu monument i la Creu de Torrijos commemoren la repressió brutal contra aquells que somiaven amb una Espanya moderna i parlamentària. La història es repeteix amb **Mariana Pineda**, executada a Granada el 1831 per brodar la paraula "llibertat" en una bandera. I amb **el general Espartero**, la casa-palau de la qual a Logroño també s'inclou en el catàleg de la memòria com a símbol del liberalisme progressista i moderat.

A **Almeria**, el ministre Ángel Víctor Torres va participar en una cerimònia plena de simbolisme: la **reinhumació de les restes dels "Coloraos"** al monument conegut com El Pingurucho, on anteriorment havia participat en la col·locació d'una placa que el reconeixia com a Lloc de Memòria Democràtica. Aquell grup de liberals que es van alçar contra l'absolutisme el 1824 van ser executats i enterrats en fosses comunes. Dos segles després, les seves restes han estat localitzades i reposen al mateix monument que els ret homenatge des del segle XIX. "Amb ells", va dir el ministre, "el cercle de la memòria liberal es tanca: els qui van morir per la llibertat el

1824 ara descansen al cor de la ciutat que van ajudar a despertar."

Aquest primer grup de llocs reflecteix una Espanya en convulsió: un país que, molt abans de la República o de la dictadura, **ja lluitava per assolir la democràcia**. Com va escriure Riego abans de morir: "Morir per la llibertat és néixer per a la història."

LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA: DES DEL CEL DE GUERNICA FINS A LA CARRETERA DE LA MORT MÀLAGA-ALMERIA

Un altre grup de llocs de memòria democràtica ens transporta a la tragèdia de la **Guerra Civil Espanyola (1936-1939)**, quan la violència i la repressió es van estendre per tot el país.

L'àrea urbana de **Gernika-Lumo (Biscaia)** va ser declarada Lloc de Memòria Democràtica pel BOE el 13 d'abril de 2024. Allà, el 26 d'abril de 1937, la força aèria nazi alemanya, en suport del bàndol rebel, va bombardejar la ciutat basca, destruint la major part de la ciutat i va matar centenars de civils. L'atac, immortalitzat per Picasso en la seva famosa pintura *Guernica*, es va convertir en un símbol universal de l'horror

Imatge de la placa commemorativa de les "13 Rosas" al cementiri d'Almudena

de la guerra i de la destrucció indiscriminada de la població civil.

A l'extrem sud, **La Desbandá** representa l'altra gran ferida de la guerra. El febrer de 1937, milers d'homes, dones, gent gran i nens van fugir de Màlaga cap a Almeria per la carretera de la costa davant l'avanç de les tropes de Franco. Van ser bombardejats des del mar pels vaixells Balears, Canàries i Cervera, i des de l'aire per la força aèria. S'estima que entre 3.000 i

5.000 persones. Durant dècades, la massacre va romandre amagada sota el silenci de la por. El 2024, el Govern espanyol la va reconèixer oficialment com a **Lloc de Memòria Democràtica**, emfatitzant que «fins aleshores, la població civil no havia estat un objectiu militar». Tant Gernika com **La Desbandá** mostren la dimensió civil de la guerra: la població no només va ser testimoni del conflicte, sinó també víctima directa de la seva violència. Ambdós llocs exemplifiquen la necessitat de reconèixer que, en les guerres, la destrucció no distingeix entre personal militar i civils, i que preservar la seva memòria és una manera de reconèixer rigorosament les conseqüències humanes del passat.

DICTADURA I REPRESSIÓ: ELS LLOCS DE LA POR

La derrota de la República va comportar gairebé quaranta anys de dictadura. Els llocs de memòria vinculats al Tres d'ells es troben a Madrid. **La Direcció General de Seguretat (DGS)**, a la Puerta del Sol, va ser durant dècades l'epicentre de l'aparell repressiu de Franco. Milers de presoners

polítics, sindicalistes i estudiants van passar per les seves cel·les. Molts d'ells van ser torturats per la Brigada Político-Social. Convertir aquest edifici en un lloc de memòria és, simbòlicament, **transformar un espai de terror en un espai de veritat**.

El cementiri d'Almudena, les parets del qual van ser escenari d'execucions massives i d'enterraments de represàlia de víctimes no identificades, és un altre lloc crucial. Des de fa anys, nombroses associacions de memòria històrica han demanat el seu reconeixement. És un lloc que encarna la tragèdia anònima de milers de vides truncades.

La presó de Carabanchel, inaugurada el 1944, va ser durant dècades la presó més gran d'Espanya per a presos polítics. Les seves cel·les van acollir sindicalistes, comunistes, estudiants, treballadors i opositors al règim. Avui, tot i que l'edifici ha estat enderrocat, el seu emplaçament i les restes conservades són **un símbol de repressió i de resistència democràtica**. La seva futura declaració té com a objectiu restablir la dignitat d'aquells que van patir-hi per les seves idees. Aquests tres llocs són un record de la por, però també del coratge d'aquells que la van desafiar. Com va escriure un pres de Carabanchel el 1968:

Cerimònia d'homenatge i declaració de Los abogados de Atocha com a Lloc de Memòria

“Volien enterrar-nos, però no sabien que érem llavors.”

Els homosexuals van ser un dels grups més perseguits per la dictadura de Franco. La **Colònia Penitenciària Agrícola de Tefía** es va convertir en el principal centre de repressió dels dissidents sexuals sota el règim de Franco. Ubicada en una zona desèrtica de l'illa de Fuerteventura, la colònia va acollir centenars de presoners que rutinàriament eren sotmesos a maltractaments.

LA MEMÒRIA MÉS ENLLÀ DE LES FRONTERES

La memòria democràtica espanyola no s'atura a la frontera nacional. L'exili i la deportació republicans van estendre el patiment i la lluita més enllà de les nostres fronteres. Per aquest motiu, el Govern ha reconegut diversos **llocs de memòria a l'estranger** i ha reforçat la seva presència simbòlica.

Al febrer, el primer ministre Pedro Sánchez va inaugurar una placa al **camp de concentració d'Argelès-sur-Mer** (França). La seva designació com a lloc de memòria commemora el patiment de més de 80.000 republicans espanyols, tant militars com civils, que van ser internats al camp en condicions molt difícils. Després de lluitar contra el feixisme a Espanya, pocs mesos després van continuar lluitant contra el nazisme a Europa.

Al juliol, el ministre Ángel Víctor Torres va presidir la inauguració d'una placa a **Ravensbrück (Alemanya)** en memòria de les més de **120 dones espanyoles** deportades a aquell camp de concentració nazi. Eren republicanes, milicianes, infermeres, combatents de la resistència o esposes de combatents, empresonades després de l'exili i enviades a l'horror dels camps. Moltes van morir allà, sotmeses a la fam, el treball forçat i els experiments mèdics. El ministre va subratllar que «recordar-les és un acte de justícia» però també de orgull nacional: eren dones espanyoles que van defensar la llibertat fins i tot en la foscor del feixisme europeu.

Les tombes **d'Antonio Machado** a Colliure i de **Manuel Azaña** a Montauban, totes dues situades a França, també han estat homenatjades com a llocs de record. En l'aniversari de la mort de Machado el febrer de 1939, el secretari d'Estat de Memòria Democràtica, Fernando Martínez, va parlar davant de la placa col·locada a la tomba de Machado de la “pèrdua irremediable de talent” que va representar l'exili. Mentrestant, el ministre Ángel Víctor Torres va dipositar una corona a la tomba de Manuel Azaña al novembre, acompanyat pel secretari Inventari Estatal de Llocs de Memòria Democràtica, amb motiu del 85è aniversari de la mort de l'expresident de la Segona República Espanyola.

En conjunt, aquests llocs formen un mapa de la memòria democràtica, una geografia que connecta episodis, períodes i protagonistes molt diferents a través d'un fil conductor comú: la defensa de la llibertat i la dignitat humana. El seu reconeixement no pretén reobrir velles ferides, sinó abordar la història de manera rigorosa i transmetre-la com a part de l'aprenentatge col·lectiu.

Espanya no pot canviar el seu passat, però pot decidir com el recorda. I aquesta decisió també mesura la força de la seva democràcia.

L'Inventari Estatal de Llocs de Memòria Democràtica ofereix informació completa, actualitzada i més detallada sobre el context històric de cada lloc. Es pot consultar a:

Extinta Dirección General de Seguridad, ubicada en la Puerta del Sol de Madrid.

Imatge de manifestacions a favor de la democràcia i la Constitució

CICAPE:

ACCIONS CLAU I PROGRESSOS EN LA COORDINACIÓ TERRITORIAL

La Comissió Interministerial per a la Coordinació de l'Administració Perifèrica de l'Estat (CICAPE) reafirma el seu paper com a òrgan clau per a garantir la coordinació entre l'Administració General de l'Estat al territori i els diversos departaments ministerials. La seva missió central és assegurar una acció coherent, eficaç i uniforme de l'administració perifèrica en relació amb els ministeris i els seus organismes públics.

Les seves funcions principals inclouen millorar la coordinació interadministrativa, promoure l'intercanvi d'informació, definir criteris generals per a l'acció territorial, emetre informes sobre propostes normatives en aquesta àrea i establir canals de comunicació per als projectes ministerials que afecten l'administració perifèrica. En resum, el CICAPE actua com un espai comú de planificació i diàleg per a reforçar la presència i el funcionament de l'Administració de l'Estat a tot el territori.

Reunió de la CICAPE a Zamora.

El 5 de novembre, Ángel Víctor Torres, ministre de Política Territorial i Memòria Democràtica, va presidir la reunió de coordinació del CICAPE a Zamora, a la qual hi van assistir representants ministerials i delegats del govern. Torres va destacar especialment l'èxit del servei "L'Administración a prop teu", una iniciativa que ha aprofitat els serveis públics essencials a les zones rurals i als pobles de difícil accés.

Aquest servei ha permès als funcionaris desplaçar-se directament als municipis, facilitant la finalització dels tràmits administratius per als ciutadans que, d'altra manera, tindrien greus limitacions per accedir a l'Administració. Més de Els 100.000 casos processats atesten l'eficàcia i la utilitat d'aquesta acció, que converteix la proximitat institucional en un principi real i operatiu.

El ministre també va destacar el reforç de les delegacions del Govern com a representants de l'Estat a cada territori i el seu paper fonamental en la coordinació d'emergències. Després d'un estiu difícil, especialment a Castella i Lleó a causa dels grans incendis forestals, i coincidint amb el primer aniversari de la DANA que va causar danys personals i materials considerables, Torres va insistir en la necessitat de continuar millorant els mecanismes de resposta i cooperació en Protecció Civil.

Durant la sessió, el CICAPE també va abordar altres qüestions d'importància nacional, com ara la participació juvenil a través del Consell de la Joventut i el programa d'activitats per commemorar els 50 anys d'Espanya en llibertat.

Torres va destacar la importància de promoure actes de Memòria Democràtica adreçats especialment als joves i a l'àmbit educatiu, amb l'objectiu de difondre els valors democràtics, el dret a l'opinió, la llibertat emocional i el reconeixement del progrés assolit després de dècades de totalitarisme. El ministre va subratllar que aquests drets, que ara estan totalment normalitzats, van ser perseguits durant anys i no s'han d'oblidar.

Des del 2018, un dels objectius estratègics del Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica ha estat garantir que la ciutadania, visqui on visqui, tingui accés a serveis públics de qualitat. Amb aquest objectiu, s'han fet millores significatives a les oficines de l'administració:

- Modernització dels models de gestió, amb especial èmfasi en l'eficiència administrativa i la digitalització.
- Unificació i reorganització dels processos clau, com ara els serveis d'inspecció fronterera.
- Reforç dels mecanismes de comunicació i resposta, com el Centre de Comunicació d'Emergències.
- Extensió del programa "L'Administración a prop teu" a zones i col·lectius tradicionalment desatesos, amb resultats molt valorats pels municipis.

La CICAPE reuneix representants de tots els departaments ministerials i delegats del Govern a les comunitats autònomes i ciutats. La seva tasca és essencial per coordinar la política desenvolupada pel Govern amb l'Administració General de l'Estat (AGE) a tot el territori, assegurant que les decisions i accions de l'Estat arribin a tots els racons del país de manera coherent, eficaç i equitativa.

CONSELL DE LES LLENGÜES OFICIALS. UN NOU MARC PER A LA POLÍTICA LINGÜÍSTICA DE L'ESTAT

La creació del nou Consell de Llengües Oficials representa un pas decisiu endavant en la modernització de la política lingüística de l'Estat. Mitjançant el Reial Decret 798/2025, del 9 de setembre, que amplia la seva composició, les seves funcions i el seu àmbit, el Govern d'Espanya proporciona al sistema institucional un òrgan reforçat per promoure, coordinar i garantir l'ús de les llengües oficials a l'Administració General de l'Estat, d'acord amb la Constitució espanyola, els estatuts d'autonomia i els compromisos internacionals assumits per Espanya.

La diversitat lingüística d'Espanya no és només un fet cultural o sociològic, sinó també un mandat constitucional. L'article 3 de la Constitució Espanyola reconeix l'estatus de cooficialitat de les llengües diferents al castellà en els seus respectius territoris, així com l'obligació de protegir les varietats lingüístiques com a patrimoni cultural.

A aquesta dimensió interna s'hi suma la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, ratificada per Espanya el 2001, que estableix compromisos en àmbits com l'educació, la justícia, els mitjans de comunicació públics, la cultura i la vida econòmica i social. Espanya ja ha presentat sis informes periòdics al Consell d'Europa, l'últim el 2023, que ha servit per aprofundir en l'acció conjunta de totes les administracions públiques.

El 9 de setembre de 2025, el Consell de Ministres va aprovar el Reial Decret que crea i regula el nou Consell per a les Llengües Oficials i l'Oficina per a les Llengües Oficials, publicat el 26 de setembre al Butlletí Oficial

de l'Estat. Aquest reglament substitueix l'organisme de 2007, l'activitat del qual, tot i ser rellevant, havia estat intermitent i limitada a l'àmbit estrictament ministerial.

El nou Consell trenca amb aquesta estructura i esdevé un veritable espai de cooperació entre administracions i institucions lingüístiques.

CANVIS MÉS SIGNIFICATIUS

- Totes les comunitats autònomes amb llengües oficials passen a ser-ne membres amb dret a vot: el País Basc, Catalunya, Galícia, Navarra, la Comunitat Valenciana i les Illes Balears.
- S'incorporen les acadèmies i instituts lingüístics com a convidats permanents, enfortint la base científica i normativa.
- S'hi inclouen representants d'organismes estatals clau: el BOE, el

ILENIA: LA INTEL·LIGÈNCIA ARTIFICIAL AL SERVEI DE LES LLENGÜES OFICIALS

Un dels projectes més rellevants presentats al Consell és ILENIA (Promoció de Llengües en la Intel·ligència Artificial), que forma part del programa PERTE Nova Economia de la Llengua. El programa busca desenvolupar models multilingües de veu, text i traducció automàtica en català, gallec, basc i valencià que siguin oberts i accessibles per a empreses, administracions i ciutadans. Aquesta iniciativa compta amb el suport de la tasca del Centre basc de tecnologia del Llenguatge (HiTZ), que va acollir una conferència tècnica vinculada al Consell.

Reunió del Consell de Llengües Oficials a Donostia/Sant Sebastià.
Foto cortesia de la Universitat del País Basc (EHU/UPV).

Cervantes, l'Institut Nacional d'Administració Pública (INAP), el Centre de Normalització Lingüística de la Llengua de Signes Espanyola i la Direcció General d'Intel·ligència Artificial, entre d'altres.

- L'òrgan està presidit pel Secretari d'Estat de Política Territorial, amb el Director General de Cooperació Regional i Local com a vicepresident i el Subdirector General de Cooperació Regional com a secretari.

Aquesta estructura reforça el Consell com a observatori tècnic, un fòrum d'anàlisi i un espai per a la construcció de consens sobre les llengües oficials.

El Reial Decret 798/2025, de 9 de setembre, redefineix i amplia significativament les funcions del Consell. Aquestes inclouen:

- Anàlisi i seguiment del compliment dels drets lingüístics.
- Propostes de millores normatives i procedimentals.
- Coordinació entre les administracions públiques.

- Emissió d'informes i estudis.
- Supervisió del compliment de la Carta Europea.
- Incorporació de criteris de digitalització i accessibilitat.

A això s'hi suma una visió estratègica vinculada a la innovació tecnològica, que és especialment rellevant en un moment en què la transformació digital és clau per a garantir la presència i el desenvolupament de les llengües oficials.

REUNIÓ CONSTITUTIVA A DONOSTI/SANT SEBASTIÀ: UNA FITA AMB PROJECCIÓ DE FUTUR

El 3 de novembre de 2025, la Universitat del País Basc va acollir la sessió inaugural del nou Consell. La reunió, presidida pel director general de Cooperació Regional i Local, va reunir representants de totes les comunitats autònomes amb llengua oficial, ministeris i organismes estatals, autoritats lingüístiques i experts i entitats convidats del sector cultural i audiovisual.

Durant la reunió, es van abordar temes com l'anàlisi del compliment de la Carta Europea, el Pla de Drets Culturals, la situació de les llengües oficials a RTVE, l'actualització de l'informe sobre el règim jurídic de la cooficialitat i la incorporació de contingut lingüístic a l'Atlas Nacional d'Espanya.

El Consell es projecta com un instrument fonamental per a reforçar la presència de les llengües oficials en els serveis públics estatals, impulsar la digitalització lingüística i garantir el compliment rigorós de la normativa nacional i internacional. Entre els reptes identificats hi ha:

- Promoció de l'accessibilitat lingüística a l'Administració General de l'Estat.
- Millorar la presència de les llengües en l'entorn digital.
- Reforçar la cooperació entre administracions.
- Promoure accions relacionades amb el patrimoni lingüístic.
- Incorporació de l'evidència científica en el disseny de polítiques públiques.

ESPANYA REFORÇA EL SEU LIDERATGE EUROPEU EN LES XXX JORNADES AERTE

Les XXX Jornades Europea de Representants Territorials de l'Estat, celebrada a València del 8 al 10 de maig de 2025, va consolidar el paper d'Espanya com a referent en la cooperació institucional europea. La trobada va reunir representants de més de deu països per debatre sobre la governança territorial, el canvi climàtic, la digitalització i la sostenibilitat, i va situar l'Administració General de l'Estat al centre de l'intercanvi internacional de bones pràctiques.

Les jornades van marcar un punt d'inflexió en la projecció internacional de la política territorial espanyola. Celebrat a València sota el lema *Desarrollo Sostenible*, va oferir un fòrum perquè representants públics de tota Europa analitzessin els principals reptes que afecten el territori en un context marcat per l'emergència climàtica, la transició digital i la necessitat de reforçar la cohesió institucional. L'esdeveniment, organitzat pel Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica a través de la Secretaria General per a la Coordinació Territorial, va reunir més d'un centenar de participants, incloent-hi autoritats, experts i funcionaris administratius de diferents països europeus.

Durant la cerimònia d'obertura, el secretari d'Estat de Política Territorial, Arcadi España, va destacar que «l'Estat té un paper essencial en la resposta als efectes del canvi climàtic sobre els ciutadans», i va subratllar la importància d'aquestes jornades per compartir experiències i reforçar la capacitat per resposta conjunta als fenòmens que afecten tots els territoris

europaus. També va assenyalar la importància simbòlica de celebrar aquesta edició a València, una ciutat que s'ha enfrontat a fenòmens meteorològics greus en els darrers anys i la gestió de la qual ha destacat el paper fonamental de les delegacions del govern i dels ajuntaments en garantir la seguretat i la protecció de la població.

El contingut de les sessions va reflectir la varietat de reptes que afronta la governança territorial a Europa. Les presentacions van abordar qüestions clau com la gestió d'emergències des d'una perspectiva multinivell, la cohesió territorial i la qualitat dels serveis públics, els reptes demogràfics, el turisme sostenible, la integració entre les àrees urbanes i rurals, el paper de la intel·ligència artificial en l'administració territorial i la promoció del govern obert per a reforçar la transparència i combatre la desinformació. Els intercanvis van comptar amb la participació de representants d'alt nivell de països com França, Itàlia, Alemanya, Bèlgica, Turquia, Noruega, els Països Baixos, Polònia, Hongria, Finlàndia i Grècia, creant un espai sòlid per a l'aprenentatge mutu i la cooperació tècnica.

Espanya va tenir un paper especialment important en l'articulació de bones pràctiques. A través de la Subdirecció General de Relacions Europees i Internacionals, el Ministeri va presentar models de gestió de crisis, exemples de coordinació territorial i

experiències en digitalització i governança oberta que van suscitar un interès considerable entre els Estats participants. Al seu torn, les delegacions internacionals van aportar experiències innovadores, especialment en els àmbits de la intel·ligència artificial aplicada al sector públic, la sostenibilitat i el reforçament de la confiança institucional, contribuint a un intercanvi valuós que obre la porta a futures col·laboracions bilaterals i multilaterals.

Les Jornades AERTE han suposat un recolzament per a Espanya, qui assumeix la vicepresidència de l'Entitat gràcies a unes jornades que han congregat a desenes de delegacions europees, amb un intercanvi de bones pràctiques en relació a les polítiques públiques de sostenibilitat

Les jornades també van tenir un impacte significatiu en termes institucionals. A més de l'alt nivell de participació i la qualitat del programa tècnic, la logística i les activitats culturals també van ser molt valorades, demostrant una planificació rigorosa i una

execució eficient liderada per la Secretaria General per a la Coordinació Territorial. El pressupost es va executar amb la meitat de la inversió inicial prevista, tot mantenint l'alta qualitat de la conferència.

Una de les fites més significatives d'aquesta edició va ser la incorporació d'Espanya a la direcció de l'AERTE amb una vicepresidència. El nomenament d'Alfonso Carlos García Romero, director general adjunt de Relacions Europees i Internacionals, reforça el paper d'Espanya en la governança europea de l'associació i consolida la presència del Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica en la definició estratègica de les seves línies d'actuació. Aquesta responsabilitat permetrà promoure l'adhesió de nous estats, reforçar la xarxa de cooperació territorial i impulsar iniciatives conjuntes centrades en la formació, la innovació i l'intercanvi d'experiències entre les administracions europees.

Durant la trobada, també es va aprovar una declaració conjunta amb motiu del Dia d'Europa, impulsada per la Delegació Espanyola, en la qual els participants van reafirmar el seu compromís amb els valors fonamentals de la Unió Europea: la democràcia, l'estat de dret, la cohesió territorial i la sostenibilitat. La declaració destaca la importància de respondre de manera coordinada a reptes comuns com el canvi climàtic, la transformació digital i la lluita contra la desinformació, i emfatitza el paper dels representants territorials com a actors clau per a reforçar la confiança ciutadana i la proximitat institucional.

El resultat final de la XXX Conferència d'AERTE confirma el lideratge d'Espanya en la cooperació territorial europea. L'esdeveniment ha permès consolidar aliances, compartir coneixements i projectar internacionalment l'experiència de l'Administració General de l'Estat en l'àmbit de la governança territorial i la sostenibilitat. La tasca realitzada per la Subdirecció General de Relacions Europees i Internacionals ha estat decisiva per assolir aquests resultats, demostrant la seva capacitat tècnica, la seva visió estratègica i la seva contribució a la cohesió institucional a escala europea.

MINISTERIO
DE POLÍTICA TERRITORIAL
Y MEMORIA DEMOCRÁTICA

